

รายงาน

ของ

คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
ด้านสังคม

สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

เรื่อง ข้อเสนอการปฏิรูปเพื่อส่งเสริมชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์เข้มแข็ง
: กรณีกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล

๖	๑๘	สปช.
---	----	------

สำนักงานกรรมการ ๓
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

ด่วนที่สุด

ที่ (สปท) ๒๕๑๕/๒๕๕๕

(สำเนา)

สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
ถนนอุทองใน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๕

เรื่อง รายงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านสังคม เรื่อง ข้อเสนอการปฏิรูปเพื่อส่งเสริม
ชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์เข้มแข็ง : กรณีกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล

กราบเรียน ประธานสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานของคณะกรรมการดังกล่าวข้างต้น จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ที่ประชุมสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ครั้งที่ ๗/๒๕๕๕ วันอังคารที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๔
ได้มีมติตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านสังคมนั้น ซึ่งกรรมการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายไฉนทัย ฤทธิปัญญาวงศ์	ประธานกรรมการ
๒. นายอำพล จินดาวัฒน์	รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายวิเชียร ขวาลิต	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๔. พลตำรวจเอก ชิตชัย วรรณสถิตย์	กรรมการและประธานที่ปรึกษา
๕. พลเอก ชูศักดิ์ สันติวรฤทธิ	กรรมการและที่ปรึกษา
๖. พลอากาศเอก นิรันดร์ ยิ้มสรवल	กรรมการและที่ปรึกษา
๗. พลเอก ปราการ ชลยุทธ	กรรมการและที่ปรึกษา
๘. นายพรชัย ตระกูลวรานนท์	กรรมการและที่ปรึกษา
๙. พลอากาศเอก มนัส รูปขจร	กรรมการและที่ปรึกษา
๑๐. นายเลิศปัญญา บูรณบัณฑิต	กรรมการและที่ปรึกษา
๑๑. นายอิศรา ศานติศาสน์	กรรมการและที่ปรึกษา
๑๒. พลตำรวจเอก ไตรรัตน์ อมาตยกุล	โฆษกกรรมการ
๑๓. พลตำรวจเอก เรืองศักดิ์ จริตเอก	โฆษกกรรมการ
๑๔. นายศิริชัย ไหมงาม	เลขานุการกรรมการ
๑๕. นายต่อพงศ์ เสลานนท์	ผู้ช่วยเลขานุการกรรมการ

บัดนี้ คณะกรรมการได้พิจารณาศึกษา รายงานเรื่อง ข้อเสนอการปฏิรูปเพื่อส่งเสริมชุมชน
กลุ่มชาติพันธุ์เข้มแข็ง : กรณีกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล ตามแผนการปฏิรูปของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูป
ประเทศด้านสังคม เสร็จแล้ว

/จึงกราบเรียน...

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดนำเสนอที่ประชุมสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศพิจารณา และหาก
สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศเห็นชอบ ขอให้โปรดส่งรายงานไปยังคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาดำเนินการ
ต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) อโณทัย ฤทธิปัญญาวงศ์

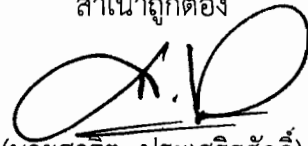
(นายอโณทัย ฤทธิปัญญาวงศ์)
ประธานกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านสังคม

สำนักกรรมการ ๓

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๔ ๒๕๗๗

โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๕๗๘

สำเนาถูกต้อง

(นายสาธิต ประเสริฐศักดิ์)

ผู้อำนวยการสำนักกรรมการ ๓

มณฑิชา/ร่าง

นิภาพร/พิมพ์

จิรพรรณ/ตรวจ

สารบัญ
รายงานของคณะกรรมการวิชาการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านสังคม
เรื่อง ข้อเสนอการปฏิรูปเพื่อส่งเสริมชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์เข้มแข็ง
: กรณีกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	ก
๑. แผนการปฏิรูป	๑
๑.๑ สภาพปัญหาสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์	
๑.๒ สภาพปัญหาสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล	
๑.๓ เหตุการณ์สำคัญที่สะท้อนความรุนแรงของปัญหา	
๑.๔ เหตุผลความจำเป็นที่จะต้องปฏิรูป	
๑.๕ แนวทางและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาที่เคยมีมา	
๒. วิธีการปฏิรูป	๘
๒.๑ วิเคราะห์ จัดทำแนวทางเกี่ยวกับเรื่องที่จะปฏิรูป	
๒.๒ แนวทางแก้ไข	
๓. กำหนดเวลาการปฏิรูป	๑๑
๓.๑ ภายในระยะเวลา ๓ เดือน	
๓.๑.๑ แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการบูรณาการนโยบายเพื่อฟื้นฟูวิถีชีวิตและ แก้ไขปัญหากลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล ชุดใหม่	
๓.๑.๒ คณะกรรมการอำนวยการ เร่งรัด สนับสนุนการแก้ไขปัญหาที่มีการจัดลำดับ ความสำคัญไว้แล้ว	
๓.๒ ภายในระยะเวลา ๖ เดือน	
- ผลักดันการพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเล	
๓.๓ ภายในระยะเวลา ๑ ปี	
- ทบทวนและผลักดันการขับเคลื่อนแผนแม่บทการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ ในประเทศไทย (พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๐)	

๔. แหล่งที่มาของงบประมาณ	๑๒
๕. หน่วยงานที่รับผิดชอบ	๑๒
๖. ข้อเสนอแนะ	๑๒
๗. ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ	๑๒
บรรณานุกรม	๑๓
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก ลำดับเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงที่ชุมชนชาวเลหาดราไวย์	๑๖
ภาคผนวก ข สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติกับนโยบาย “ชนต่างวัฒนธรรม”	๑๙
ภาคผนวก ค เอกสารเรื่องสิทธิที่ดินในประเทศไทย – แผ่นข้อมูลเพื่อการรณรงค์ฯ	๒๑
ภาคผนวก ง มติคณะรัฐมนตรีและสาระสำคัญเรื่องการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล	๒๔
ภาคผนวก จ คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการบูรณาการนโยบายเพื่อฟื้นฟูวิถีชีวิตและแก้ไขปัญหากลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล	๒๗
ภาคผนวก ฉ แนวคิดเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมเพื่อกลุ่มชาติพันธุ์โดยสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	๓๑
ภาคผนวก ช คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในที่อยู่อาศัยพื้นที่ทำกิน และพื้นที่ทางจิตวิญญาณของชุมชนชาวเล	๓๔
ภาคผนวก ซ ข้อเสนอจากคณะกรรมการแก้ไขปัญหาฯ ถึงปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี	๓๗
ภาคผนวก ฌ สรุปย่อแผนแม่บทการพัฒนาชุมชนชาติพันธุ์	๔๑
ภาคผนวก ฎ ร่างองค์ประกอบคณะกรรมการอำนวยการบูรณาการนโยบายฯ	๔๔
ภาคผนวก ฏ แผนที่ชุมชนและเอกสารที่เกี่ยวข้อง	๔๗

บทสรุปผู้บริหาร

กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยจำนวน ๕๖ กลุ่ม มีวิถีชีวิตวัฒนธรรมวิถีคิดและปรัชญาการดำเนินชีวิตที่ไม่เหมือนกับสังคมใหญ่ แต่สิ่งที่กำลังประสบปัญหาคล้ายคลึงกันคือ การเป็นกลุ่มชายขอบที่ขาดความมั่นคงในที่อยู่อาศัย เข้าไม่ถึงสิทธิในการใช้และดูแลทรัพยากรธรรมชาติ มีแนวโน้มให้เข้าสู่กิจกรรมที่ผิดกฎหมาย ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลโดยเฉพาะที่ชุมชนราไวย์ ที่เผชิญปัญหาที่ดินจนถึงขั้นปะทะกันอย่างรุนแรง การมีคดีความและการต้องเดินทางไปขึ้นศาลทำให้ชีวิตและการทำมาหากินที่ยากลำบากอยู่แล้วยังมีปัญหาเพิ่มมากขึ้นและส่งผลกระทบต่อสังคม เกิดความเหลื่อมล้ำ ความขัดแย้งมากขึ้น และทำให้ความผูกพันความสามัคคีของผู้คนหลายเชื้อชาติ ชาติพันธุ์ ลดน้อยลง

ยุทธศาสตร์การปฏิรูปและความมั่นคงของรัฐ ได้หันมาให้ความสำคัญกับความมั่นคงแบบใหม่ (non - conventional security) ที่เน้นบทบาทของรัฐในการสร้างโอกาสแก่บุคคลและชุมชนอย่างเท่าเทียมในส่วนขององค์กรนานาชาติ ก็ให้ความสำคัญกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม สิทธิทางวัฒนธรรมร่วมของชุมชนพื้นเมือง และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ก็เน้นการจัดความยากจนและความไม่เป็นธรรมในด้านต่าง ๆ ส่วนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงก็ให้ความสำคัญกับชุมชนที่เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้และมีภูมิคุ้มกันทางสังคม วัฒนธรรม

การปฏิรูปเพื่อส่งเสริมชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์เข้มแข็ง กรณีกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล มีข้อเสนอในการขับเคลื่อนดังต่อไปนี้

ภายในระยะเวลา ๓ เดือน - เร่งรัดการขับเคลื่อนมติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล วันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๓ โดยให้มีคณะกรรมการอำนวยการฯชุดใหม่ เพื่อเสนอนโยบาย แผนงาน ให้คำแนะนำให้การสนับสนุน และร่วมกันค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรค แนวนโยบายในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล ฯลฯ งานหลักในช่วงแรกคือ เร่งแก้ปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัย แก้ปัญหาเรื่องการทำมาหากินให้สอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรมดั้งเดิม (การทำมาหากินโดยการประมงและการส่งเสริมอาชีพทางทะเลและมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน) แก้ปัญหาเรื่องสถานะทางทะเบียนราษฎร และแก้ปัญหาด้านการศึกษา/สาธารณสุข

ภายในระยะเวลา ๖ เดือน - ผลักดันการพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเล เพื่อบรรลุเป้าหมายที่จะสร้างความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย ความเข้มแข็งของชุมชน และส่งเสริมความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคม ขยายผลเรื่องการคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ที่เผชิญปัญหาที่คล้ายคลึงกัน เช่น ชุมชนกะเหรี่ยงซึ่งมีปัญหาด้านที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน และปัญหาคุณภาพชีวิต

ภายในระยะเวลา ๑ ปี - ทบทวนและผลักดันการขับเคลื่อนแผนแม่บทการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย (พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๐) ที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้พัฒนาขึ้น เพื่อคุ้มครองสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นการยกระดับให้เกิดความเท่าเทียมกันมากขึ้นในสังคม สร้างเสริมให้กลุ่มชาติพันธุ์มีความมั่นคงในชีวิต และสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาให้เกิดความมั่นคงของประเทศได้ต่อไป

รายงานของคณะกรรมการสิทธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านสังคม
เรื่อง ข้อเสนอการปฏิรูปเพื่อส่งเสริมชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์เข้มแข็ง
: กรณีกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล

๑. แผนการปฏิรูป

๑.๑ สภาพปัญหาสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์

ในประเทศไทยมีกลุ่มชาติพันธุ์จำนวน ๕๖ กลุ่ม ตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ใน ๖๗ จังหวัด มีประชากรกว่า ๖ ล้านคน ในปัจจุบัน กลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่มที่มีวิถีชีวิตวัฒนธรรมที่พึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติ มีวิถีคิดและปรัชญาการดำเนินชีวิตที่ไม่เหมือนกับสังคมใหญ่ กำลังประสบปัญหาคล้ายคลึงกันคือการกลายเป็นกลุ่มชายขอบและเปราะบาง ขาดความมั่นคงในที่อยู่อาศัย เข้าไม่ถึงสิทธิในการใช้ประโยชน์และร่วมดูแลทรัพยากรธรรมชาติ มีแนวโน้มให้เข้าสู่กิจกรรมที่ผิดกฎหมายและต้องทำงานที่เสี่ยงอันตราย ขาดความมั่นใจและภูมิใจในวิถีวัฒนธรรมดั้งเดิม และถูกดูแคลนจากบุคคลที่ไม่เข้าใจในวิถีวัฒนธรรม ฯลฯ ปัญหาที่กลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่มประสบอยู่มีรายละเอียดและความเข้มข้นของปัญหาแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่

๑.๒ สภาพปัญหาสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล

๑.๒.๑ กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลแบ่งได้เป็น ๓ กลุ่ม คือมอแกน มอแกน และอูรักลาไวกัย มีประชากรประมาณ ๑๒,๐๐๐ คน อยู่อาศัยและทำมาหากินบริเวณเกาะและชายฝั่งทะเลอันดามันมาอย่างยาวนาน ปัจจุบันชาวเลอาศัยอยู่ในจังหวัดระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ และสตูล การพัฒนาพื้นที่ การเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างรวดเร็ว การจับจองครอบครองกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคล รวมทั้งมาตรการในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยไม่ได้เตรียมวางแผนกันพื้นที่สำหรับชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมเช่นนี้ทำให้เกิดปัญหาที่ต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน เพราะมีการอ้างกรรมสิทธิ์ในที่ดินชายฝั่งทะเล มีการไล่อพยพหรือฟ้องร้องเรื่องการบุกรุก

๑.๒.๒ การขาดกรรมสิทธิ์ที่ดินส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและสวัสดิการอื่น ๆ เช่น ชุมชนชาวเลที่หาดราไวย์ จังหวัดภูเก็ต มีสาธารณูปโภคที่จำกัด บ้านบางหลังต้องใช้เทียนหรือตะเกียงเพราะไม่มีไฟฟ้า ต้องใช้น้ำบ่อซึ่งเป็นน้ำกร่อย ซึ่งบ่อน้ำที่ใช้ได้ก็ต้องข้ามถนนไปตักน้ำ/อาบน้ำ/ซักผ้าและต่อมาบ่อก็ถูกถมไป เพราะมีเอกชนอ้างว่าอยู่บนที่ดินของตน ชาวเลที่ยากจนต้องใช้ชายหาดเป็นที่ขี้ถ่ายเพราะไม่มีห้องส้วม ปัญหาเหล่านี้ทำให้ชุมชนราไวย์มีสภาพไม่ต่างจากสลัมแห่งหนึ่งในเมืองใหญ่ พื้นที่ที่เคยใช้สอยร่วมกันที่เรียกได้ว่าพื้นที่สาธารณะ พื้นที่ทางจิตวิญญาณ ก็หดแคบลงและเกิดกระบวนการกีดกันมากขึ้น

๑.๓ เหตุการณ์สำคัญที่สะท้อนความรุนแรงของปัญหา

๑.๓.๑ เหตุการณ์ที่สะท้อนความรุนแรงของปัญหา คือการปะทะกันระหว่างชาวเลในชุมชนราไวย์กับกลุ่มชายฉกรรจ์ซึ่งเข้ามาในพื้นที่ในวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๙ มีการใช้เครื่องจักรบรรทุกหินก้อนใหญ่พยายามที่จะทะเลงปิดเส้นทางและบริเวณที่ชาวเลใช้ประจํารวมทั้งพื้นที่ประกอบพิธีกรรม และมีการทำร้ายร่างกายชาวเลหลายคน โดยก่อนหน้านั้นก็มีความพยายามต่าง ๆ ที่จะให้ชาวเลออกไปจากพื้นที่บริเวณนั้น มีคดีฟ้องร้องทำให้ชาวเลหลายครอบครัวแพ้คดีและต้องอพยพออกจากบ้านไปอาศัยอยู่กับญาติพี่น้อง (โปรดดูภาคผนวก ก) หลังจากนั้นก็เกิดเหตุปะทะกันอีกหลายครั้ง

๑.๓.๒ การมีคดีความและการต้องเดินทางไปขึ้นศาลทำให้ชีวิตและการทำมาหากินที่ยากลำบากอยู่แล้วยิ่งมีปัญหามากขึ้น หลังจากเหตุการณ์ดังกล่าว ตัวแทนชาวเลราไวย์ได้เดินทางไปร้องขอความเป็นธรรม

จากหลายช่องทาง ไม่เพียงแต่ชุมชนชาวเลที่ราไวเท่านั้นที่ประสบปัญหาดังที่กล่าวมาข้างต้น ชุมชนชาวเลในพื้นที่อื่นก็เผชิญกับปัญหาที่คล้ายคลึงกัน ชุมชนที่เผชิญปัญหาเรื่องที่ดินและที่ทำกินอย่างหนักหน่วงมี ชุมชนชาวเลราไว จังหวัดภูเก็ต ชุมชนชาวเลเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล ชุมชนชาวเลเกาะพีพี จังหวัดกระบี่ ชุมชนชาวเลบ้านแหลมตุ๊กแก เกาะสิเหร่ จังหวัดภูเก็ต ฯลฯ เมื่อยังไม่เกิดความรุนแรงหรือมีการบาดเจ็บล้มตายขึ้น ปัญหาหมักจะไม่ได้ได้รับความสนใจ

๑.๓.๓ การเพิกเฉยต่อปัญหาและปล่อยให้ยืดยาวต่อมา เป็นการบ่มเพาะให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งการเสื่อมถอยของวัฒนธรรม ยิ่งไปกว่านั้น ยังลุกลามบานปลายเป็นปัญหาความขัดแย้งแตกแยก ที่รุนแรงมากขึ้น โดยปกติชาวเลมิ่นิสัยรักสงบและไม่ต้องการมีเรื่องราวกับใคร เมื่อเกิดปัญหาที่บีบคั้นสภาพจิตใจ และความเป็นอยู่มากขึ้น จึงต้องยื่นหยัดต่อสู้และเรียกร้องถึงสิทธิในการอยู่อาศัยและใช้ประโยชน์พื้นที่ด้านทำมาหากิน ด้านจิตวิญญาณ และพื้นที่ทำกิจกรรมร่วมของชุมชน

๑.๓.๔ ประชากรชีวิตของชาวเลแต่เดิมไม่ได้ต้องการเป็นเจ้าของหรือมีกรรมสิทธิ์อย่างถาวร นอกจากนั้น วัฒนธรรมที่ไม่มีล้ายลักษณ์อักษรและความไม่เข้าใจเรื่องกฎหมาย รวมไปถึงอคติทางชาติพันธุ์ ที่ผู้คนภายนอก มักมีต่อชาวเล ทำให้ปัญหาเหล่านี้มีอยู่ต่อเนื่องเรื่อยมา หากชาวเลกลายเป็นผู้ต้องคดีและต้องรับโทษ จะกลายเป็นการซ้ำเติมผู้ได้รับผลกระทบอยู่แล้ว ทำให้ผู้คนชายขอบถูกมองว่าเป็นบุคคลที่กระทำผิดหรือ อาชญากร ตอกย้ำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคม รัฐบาลจึงควรพิจารณาการปฏิรูปเพื่อแก้ไขปัญหาคู่ที่เกี่ยวข้อง กับที่ดิน พื้นที่ทำมาหากิน และพื้นที่ทางจิตวิญญาณของชาวเลเป็นการเร่งด่วน

๑.๔ เหตุผลความจำเป็นที่จะต้องปฏิรูป

๑.๔.๑ ในปัจจุบัน เป็นที่ทราบกันว่า “ความมั่นคงของมนุษย์” (human security) เป็นพื้นฐานสำคัญของ “ความมั่นคงของรัฐ” (national security) เพราะความรู้สึกรับประกันในชีวิตและการมีคุณภาพชีวิตที่ดี อยู่อาศัย ในสังคมที่มีความเป็นธรรม จะเป็นสิ่งที่สร้างสมบ่มเพาะให้เกิดความมั่นคงแห่งรัฐได้ในที่สุด

มุมมองและนโยบายของรัฐได้ปรับเปลี่ยนมาให้ความสนใจอย่างจริงจังเรื่องความมั่นคงของมนุษย์ โดยการก่อตั้ง “กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์” ตามพระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ ทำหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคม การสร้างความเป็นธรรมและความเสมอภาค ในสังคม การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพและความมั่นคงในชีวิต สถาบันครอบครัวและชุมชน

ส่วนพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้ระบุถึง เหตุผลในการประกาศว่าเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและรักษาความมั่นคง รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งในท้องถิ่นเพื่อป้องกันภัยอันตรายทั้งที่เกิดขึ้นในยามปกติและในยามที่เกิดสถานการณ์ อันเป็นภัยต่อความมั่นคงในพื้นที่

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติได้ให้ความสำคัญกับความมั่นคงของประชาชนมากขึ้น นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับปี พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๔ ได้ระบุเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนต่องาน ด้านความมั่นคง และต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ มีประกาศกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานสภาความมั่นคง แห่งชาติ ซึ่งมีการจัดตั้ง “สำนักยุทธศาสตร์ความมั่นคงจังหวัดชายแดนภาคใต้และชนต่างวัฒนธรรม” นอกจากนี้ จะให้ความสำคัญกับปัญหาความมั่นคงจังหวัดชายแดนภาคใต้และการจัดการความขัดแย้งแล้ว ยังมีพันธกิจ เรื่องประเมิน วิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาความขัดแย้งระหว่างชนต่างวัฒนธรรมในภูมิภาคต่าง ๆ และการจัดการ ความขัดแย้งในพื้นที่ รวมทั้งจัดทำฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง (โปรดดูภาคผนวก ข)

ยุทธศาสตร์การปฏิรูปและความมั่นคงได้หันมาให้ความสำคัญกับความมั่นคงแบบใหม่ (non - conventional security) ประโยคแรกในเพลงชาติไทยคือ “ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย” จะเป็นจริงได้ไม่ใช่เพราะกระบวนการกลืนกลายผู้คนให้กลายเป็นไทย แต่จะต้องมาจากความภาคภูมิใจที่ได้อยู่อาศัย และใช้ชีวิตในประเทศที่ให้โอกาสแก่บุคคลและชุมชนอย่างเท่าเทียม อันทำให้เกิดความผูกพันของผู้คนหลายเชื้อชาติชาติพันธุ์ ภาษาและวัฒนธรรม

๑.๔.๒ ปัญหาชาวเลไม่ใช่เรื่องเฉพาะพื้นที่และไม่ใช่ปัญหาเฉพาะของประเทศไทย ประเทศต่าง ๆ ที่มีกลุ่มชาติพันธุ์และผู้คนต่างวัฒนธรรมต่างก็พยายามที่จะ “จัดการ” กับความหลากหลายทางวัฒนธรรมนี้ องค์กรสากล เช่น องค์กรการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization หรือ UNESCO) ได้เสนอแนวคิดเรื่อง “นโยบายด้านวัฒนธรรม” ที่เรียกร้องให้รัฐบาลยอมรับเรื่องการปกป้องมรดกทางวัฒนธรรมและเสรีภาพทางวัฒนธรรมมาตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๖๙

๑.๔.๓ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme หรือ UNDP) ได้ยกเรื่องวัฒนธรรมเป็นประเด็นสำคัญ และรายงานการพัฒนาคน (Human Development Report) ในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้ให้ชื่อหัวข้อรายงานว่า “เสรีภาพทางวัฒนธรรมในโลกแห่งความหลากหลายวันนี้” และให้ความเห็นว่าเสรีภาพทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญสำหรับอิสรภาพของมนุษย์และเป็นรากฐานสำคัญของการทำให้คนมีศักยภาพ มีโอกาสเลือก และทำให้เกิดการพัฒนาคนอย่างแท้จริง (UNDP Report ๒๕๔๗:๑๗, ๔๐ - ๑, ๔๘)

๑.๔.๔ ประเทศไทยได้รับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิของชนพื้นเมืองที่สหประชาชาติได้ประกาศไว้ตั้งแต่ปี ๒๐๐๗ (United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples หรือ UNDRIP) สิทธิหลัก ๆ ของชุมชนพื้นเมือง ได้แก่ สิทธิในที่ดิน เขตแดน และทรัพยากร สิทธิในการกำหนดตนเอง สิทธิในการมีฉันทามติโดยอิสระ ล่วงหน้า และได้รับการบอกแจ้ง (Free Prior Informed Consent หรือ FPIC) สิทธิในการพัฒนา สิทธิในเขตวัฒนธรรม และสิทธิในการเข้าถึงข้อสนเทศ (มูลนิธิเพื่อการประสานความร่วมมือของชนเผ่าพื้นเมืองเอเชีย ๒๕๕๗)

สิทธิของชนเผ่าพื้นเมืองเป็นสิทธิทางวัฒนธรรมร่วม (collective rights) สำหรับกรณีกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลและกลุ่มชาติพันธุ์ชายขอบที่ถูกเบียดขับจากแผ่นดินที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำมาหากิน และพื้นที่ทางจิตวิญญาณนั้น มีมาตราในปฏิญญาที่เกี่ยวข้องโดยตรงคือ มาตรา ๒๕ และ ๒๖ ซึ่งระบุไว้อย่างชัดเจน ดังนี้

“มาตรา ๒๕ ชนเผ่าพื้นเมือง มีสิทธิธำรงรักษาและเสริมสร้างความสัมพันธ์ด้านจิตวิญญาณที่มีลักษณะเฉพาะกับที่ดิน เขตแดน น้ำ และชายฝั่งทะเล และทรัพยากรอื่น ๆ ที่พวกเขาเป็นเจ้าของตามประเพณี หรือเคยครอบครองและใช้ประโยชน์ และดำรงความรับผิดชอบของตนในการส่งเสริมสิ่งเหล่านี้สู่คนรุ่นต่อไป

มาตรา ๒๖

๑) ชนเผ่าพื้นเมือง มีสิทธิในที่ดิน เขตแดน และทรัพยากร ซึ่งพวกเขาครอบครองและเป็นเจ้าของตามประเพณี หรือเคยใช้ หรือเคยได้รับมาก่อน

๒) ชนเผ่าพื้นเมือง มีสิทธิเป็นเจ้าของ ใช้ พัฒนา และควบคุมที่ดิน เขตแดน และทรัพยากร ที่พวกเขาครอบครองอยู่ด้วยเหตุผลของการเป็นเจ้าของตามประเพณี หรือการประกอบอาชีพ หรือการใช้ตามประเพณีรูปแบบอื่น ๆ รวมทั้งที่ชนเผ่าพื้นเมืองได้รับมาโดยวิธีอื่น

๓) รัฐจักต้องให้การยอมรับและคุ้มครองในทางกฎหมายต่อที่ดิน เขตแดน และทรัพยากรเหล่านี้ การยอมรับดังกล่าวนี้ จักต้องกระทำโดยการให้ความเคารพต่อจารีตประเพณี และระบบการถือครองที่ดินของชนเผ่าพื้นเมืองที่เกี่ยวข้อง”

๑.๔.๕ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้รับรอง เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) ในฐานะวาระการพัฒนาแห่งสหประชาชาติภายหลังปี ๒๐๑๕ ที่จะเป็ นทิศทางหลักในการพัฒนาของประเทศไทย โดยเน้นการขจัดความยากจนและความหิวโหยในทุกพื้นที่ ลดความเหลื่อมล้ำทั้งภายในและระหว่างประเทศ สร้างสังคมที่มีความสงบสุข ยุติธรรม และครอบคลุม หัวใจของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนนี้จะเน้นการพัฒนาที่เฝือทอดถึงใครไ้เบื้องหลัง (Inclusive development principles) และในกรณีชาวเลหาดราไวย์ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนว่า “...ต้องหาทางออกให้ได้ หรืออีกนึ่งจะทำอย่างไรให้ชาวบ้านที่อยู่อาศัยที่ไม่ได้รับผลกระทบดังกล่าว...” (ประชาชาติธุรกิจ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๙ จากเว็บไซต์ http://m.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1461661749)

๑.๔.๖ แนวทาง “เศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งเป็นนโยบายหลักของรัฐบาลปัจจุบัน และพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้นำเสนอแนวคิดนี้ในการประชุมสหประชาชาติสมัยสามัญ ณ สหรัฐอเมริกา ในช่วงกันยายน - ตุลาคม ๒๕๕๘ อีกทั้งย้าว่ารัฐบาลต้องให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาความยากจน โดยน้อมนำแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและยึดหลักประชาชนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง เพื่อให้ประชาชนจากทุกภาคส่วนได้ประโยชน์อย่างเท่าเทียม ต้องลดความเหลื่อมล้ำทั้งมิติทางสังคมและเศรษฐกิจ เพื่อสร้างความ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ที่แท้จริง (รัฐบาลไทย - ข่าวทำเนียบรัฐบาล ๑๘ กันยายน ๒๐๑๕)

กรณีชาวเลราไวย์ รวมถึงข้อพิพาทและความรุนแรงที่เกิดขึ้น จะส่งผลต่อภาพลักษณ์ของประเทศไทยในประชาคมโลก และจะเป็นบทพิสูจน์ว่าประเทศไทยจะสามารถคุ้มครองสิทธิของกลุ่มด้อยโอกาสที่มีความเปราะบาง และไม่สามารถปกป้องตนเองได้ดีเพียงใด จากการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนรอบที่ ๒ ของประเทศไทย ในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ (Thailand UPR 2016) ได้คัดเลือกเอากรณีชาวเลราไวย์เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่า “คนในชนบทส่วนใหญ่ โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์และชนกลุ่มน้อย ไม่มีหลักฐานมากเพียงพอที่จะพิสูจน์ยืนยัน กรรมสิทธิในที่ดิน” (โปรดดูภาคผนวก ค)

๑.๔.๗ หลักการ “สิทธิชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม” ที่จะทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลรักษาความเป็นชุมชน และยั้งสืบทอดวิถีวัฒนธรรม/ภาษาไว้ได้ แม้ว่าประเทศไทยจะกำลังอยู่ในระหว่างการร่วมตัดสินใจเรื่องรัฐธรรมนูญฉบับล่าสุด แต่เมื่อมองย้อนกลับไปรัฐธรรมนูญ ๓ ฉบับที่ผ่านมา ก็ล้วนแต่รับรองสิทธิดังกล่าว ตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปีพุทธศักราช ๒๕๔๐ ฉบับปีพุทธศักราช ๒๕๕๐ และในรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว ฉบับปีพุทธศักราช ๒๕๕๗ ซึ่งแม้ว่าฉบับล่าสุดนี้จะไม่ได้ระบุเรื่องสิทธิชุมชนไว้แต่ก็ไม่ได้ปฏิเสธสิทธิดังกล่าว และในมาตรา ๕ “เมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด ให้กระทำการนั้นหรือวินิจฉัยกรณีนั้น ไปตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” ดังนั้น กรณีสิทธิชุมชนจึงอาจจะอิงกับสิทธิชุมชนตาม มาตรา ๖๖ และ ๖๗ ของรัฐธรรมนูญฉบับปีพุทธศักราช ๒๕๕๐ ดังนี้

มาตรา ๖๖ บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมี และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน

มาตรา ๖๗ สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษา และการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครองส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามความเหมาะสม

๑.๕ แนวทางและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาที่เคยมีมา

๑.๕.๑ มติคณะรัฐมนตรี ๒ มิถุนายน ๒๕๕๓ เรื่องการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล (โปรดดูภาคผนวก ง) ซึ่งคณะรัฐมนตรีเห็นชอบหลักการแนวนโยบายในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเลตามที่กระทรวงวัฒนธรรมเสนอ และได้มอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำแผนดังกล่าวไปปฏิบัติ โดยมี “คณะกรรมการบูรณาการนโยบายเพื่อฟื้นฟูวิถีชีวิตและแก้ไขปัญหากลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล” ซึ่งตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๖๔/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๖ มีรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน (โปรดดูภาคผนวก จ) และมีผู้อำนวยการศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) เป็นกรรมการและเลขานุการ ต่อมาได้มีการเสนอให้มีการปรับเลขนานการ โดยให้ผู้แทนสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ และผู้แทนสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

คณะกรรมการชุดนี้มีบทบาทในการเสนอแนะนโยบาย แผนงาน ให้คำแนะนำ ให้การสนับสนุน และร่วมกันค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรค แนวนโยบายในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล กำหนดนโยบาย เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนชาวเลและวางแผนเพื่อขยายผลไปสู่การฟื้นฟูวิถีวัฒนธรรมของชุมชน พื้นที่เมืองอื่น ๆ รวมทั้งวางวิสัยทัศน์เกี่ยวกับชุมชนพื้นเมืองในประเทศไทย รวมทั้งผลักดันให้ชุมชนชาวเลที่มีวัฒนธรรมเข้มแข็งเป็นพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมและส่งเสริมให้เกิดการถอดบทเรียนจากพื้นที่นำร่อง มาเป็นแนวทางในการสร้างคุณภาพระหว่างการใช้ประโยชน์ของชุมชนกับการอนุรักษ์พื้นที่และทรัพยากรธรรมชาติ

ต่อมาในเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๗ หลังจากที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ขึ้นมา บริหารราชการแผ่นดิน มีผลทำให้คำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการแต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการ/คณะทำงาน เพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล สิ้นสภาพลงตามรัฐบาลที่ผ่านมา

อย่างไรก็ดี ต้องถือว่ามติคณะรัฐมนตรีฉบับนี้มีแนวทางที่ก้าวหน้ามาก โดยมองภาพรวม เรื่องที่อยู่อาศัย การทำมาหากิน การช่วยเหลือด้านสาธารณสุข การแก้ปัญหาสัญชาติ การส่งเสริมด้านการศึกษา การแก้ปัญหาอคติทางชาติพันธุ์ การส่งเสริมด้านภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวเล การส่งเสริมชุมชน การจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการทำงานของเครือข่ายชาวเล และที่สำคัญที่สุดคือการพิจารณากำหนด พื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมที่เอื้อต่อกลุ่มชาติพันธุ์ (โปรดดูภาคผนวก ฉ)

มติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล วันที่ ๒ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๕๓

๑. มาตรการฟื้นฟูระยะสั้น ดำเนินการภายใน ๖ - ๑๒ เดือน	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
๑.๑ การสร้างความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย ด้วยการจัดทำโฉนดชุมชนเพื่อเป็น เขตสังคมและวัฒนธรรมพิเศษสำหรับกลุ่มชาวเล โดยให้มีการพิสูจน์สิทธิ ในที่อยู่อาศัยของชุมชนผ่านภาพถ่ายทางอากาศและด้วยวิธีอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ เอกสารสิทธิแต่เพียงอย่างเดียว และให้แต่งตั้งอนุกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดิน เพื่อการพิสูจน์ที่ดิน ชุมชนชาวเลเป็นการเฉพาะ	กระทรวงมหาดไทย (มท.) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทส.)
๑.๒ การให้ชาวเลสามารถประกอบอาชีพประมง หาทรัพยากรตามเกาะต่าง ๆ ได้ และเสนอผ่อนปรนพิเศษในการประกอบอาชีพประมงที่ใช้อุปกรณ์ดั้งเดิม ของกลุ่มชาวเลในการเข้าไปทำมาหากินในพื้นที่อุทยานและเขตอนุรักษ์อื่น ๆ และกันพื้นที่จอด ซ่อมเรือ เส้นทางเข้า - ออกเรือ เนื่องจากส่วนมากทับ ซ้อนพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว มีความขัดแย้งกันเป็นระยะ รวมถึงการ ควบคุมเขตการทำประมงอวนลากและอวนรุนให้เป็นไปตามข้อตกลงอย่าง แท้จริง (รูกกล้าเขตประมงชายฝั่ง)	ทส. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กษ.)

๑. มาตรการฟื้นฟูระยะสั้น ดำเนินการภายใน ๖ - ๑๒ เดือน	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
๑.๓ การช่วยเหลือด้านสาธารณสุขเพื่อฟื้นฟูสำหรับผู้ได้รับผลกระทบจากการประกอบอาชีพหาลาปลา/ดำน้ำทำให้เกิดโรคน้ำหนึบ และการมีปัญหาด้านสุขภาพ	กระทรวงสาธารณสุข (สธ.)
๑.๔ การช่วยแก้ปัญหาสัญชาติในกลุ่มชาวเลที่ไม่มีบัตรประชาชน	มท.
๑.๕ การส่งเสริมด้านการศึกษาแก่เด็กและสนับสนุนทุนการศึกษาอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งจัดตั้งการศึกษาพิเศษ/หลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน เนื่องจากเด็กชาวเลออกจากโรงเรียนก่อนจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา	กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.)
๑.๖ การแก้ปัญหาอคติทางชาติพันธุ์และให้มองชาวเลอย่างมีศักดิ์ศรีมีความเป็นมนุษย์	วธ.
๑.๗ การส่งเสริมด้านภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวเลและสนับสนุนงบประมาณจัดกิจกรรมต่อเนื่อง เช่น ส่งเสริมให้มีโรงเรียนสอนภาษา วัฒนธรรมในชุมชน ส่งเสริมให้มีการสอนศิลปวัฒนธรรมชาวเลในหลักสูตรสามัญส่งเสริมชมรมท้องถิ่นในโรงเรียน เช่น ชมรมภาษา ชมรมร้องเงี้ยว ส่งเสริมการใช้สื่อที่หลากหลาย สื่อบุคคล สื่อพื้นบ้าน สื่อสมัยใหม่ ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชน เป็นต้น	วธ. ศธ.
๑.๘ ชุมชนที่มีกลุ่มองค์กรที่เข้มแข็งอยู่แล้ว ขอให้ภาครัฐดำเนินการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และส่งเสริมชุมชนให้เกิดกิจกรรมที่มีความต่อเนื่อง	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.)
๑.๙ การจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการทำงานของเครือข่ายชาวเล ให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรมและให้มีงบประมาณส่งเสริม “วันนัดพบวัฒนธรรมชาวเล” เพื่อจัดกิจกรรมและการพบปะแลกเปลี่ยน (ในเดือนพฤศจิกายนของทุกปี) โดยขอสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร หรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยชุมชนขอเป็นหลักในการจัดกิจกรรมดังกล่าว	พม. วธ.
๒. มาตรการการฟื้นฟูในระยะยาว ดำเนินการภายใน ๑ - ๓ ปี	หน่วยงานรับผิดชอบ
๒.๑ พิจารณากำหนดพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษที่เอื้อต่อกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีลักษณะสังคมวัฒนธรรมจำเพาะ	ทส.มท.พม.ศธ.วธ.

๑.๕.๒ ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาของคณะกรรมการและคณะวิจัยชุดต่าง ๆ ดังนี้

(๑) คณะกรรมการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน และพื้นที่ทางจิตวิญญาณของชุมชนชาวเล ซึ่งมี พลเอกสุรินทร์ พิกุลทอง เป็นประธานกรรมการ (โปรดดูภาคผนวก ข) คณะกรรมการดังกล่าวได้จัดประชุมหลายครั้ง และกรมสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งร่วมเป็นกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดินฯ ได้เสนอการค้นพบหลักฐานจากการสืบสวนสอบสวน การวิเคราะห์ด้านนิติวิทยาศาสตร์ ด้านแผนที่/ภาพถ่ายทางอากาศ และด้านโบราณคดีที่เกี่ยวข้องกับชุมชนชาวเลหาดราไวย์ ซึ่งพบว่าชาวเลได้อยู่อาศัยบริเวณหาดราไวย์มายาวนาน และสอดคล้องกับข้อมูลที่ผู้แทนชุมชนราไวย์และมูลนิธิชุมชนไทได้รวบรวมไว้ (โปรดดูภาคผนวก ข)

(๒) คณะอนุกรรมการสิทธิ สถานะ และกลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่าพื้นเมือง ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ” ซึ่งมี นางเตือนใจ ดีเทศน์ เป็นประธานได้ลงพื้นที่ชุมชนชาวเลราไวย์เพื่อติดตามสถานการณ์ รวมทั้งร่วมประชุมกับหลายภาคส่วน รวมทั้งผู้แทนบริษัทเอกชน แต่ก็ไม่ได้ข้อยุติ อันที่จริงแล้ว คณะกรรมการ

สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (คณะแรกที่มี ศาสตราจารย์ ดร. เสน่ห์ จามริก เป็นประธาน) มีรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน เรื่องสิทธิในที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินกรณีชุมชนชาวเลหาดราไวย์ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้รายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน เรื่องสิทธิในที่ดิน กรณีหาดราไวย์ จังหวัดภูเก็ตและมีข้อเสนอแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๘

ในส่วนของกรณีเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล รายงานที่ ๘๑/๒๕๔๙ มีข้อเสนอหลัก ๆ คือ

- ๑) ให้กระทรวงมหาดไทยเพิกถอนหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. ๓) ที่ออกโดยมิชอบ
- ๒) เร่งรัดการออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์แก่ประชาชนบนเกาะหลีเป๊ะ โดยอาศัย

เอกสารสิทธิแบบแจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค. ๑)

(๓) รายงานวิจัย “คล้ายปม คดีที่ดินคนจน” (๒๕๕๔ - ๒๕๕๕) กรณีหาดราไวย์ โดยรองศาสตราจารย์ ดร.ม.ร.ว. อคิน รพีพัฒน์ และคณะ ซึ่งมีข้อเสนอที่เป็นทางออกของปัญหาสำหรับชุมชนชาวเลราไวย์ คือ

- ๑) การตรวจสอบการออกเอกสารแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินที่ไม่เป็นธรรม
- ๒) การคุ้มครองสิทธิในการมีที่ทำกินในทะเล
- ๓) การช่วยให้ชาวเลเข้าถึงสาธารณูปโภคและบริการขั้นพื้นฐานของรัฐ
- ๔) การเยียวยาชุมชนชาวเล

(๔) รายงานการพิจารณาศึกษากรณีทหารเรือและเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติตะรุเตา เข้าบุกรุกทำลาย และรื้อถอนอาสินของชาวเลเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน สภาผู้แทนราษฎร (๒๕๕๖) ซึ่งมีข้อเสนอหลักคือ

- ๑) ขอให้ชะลอการใช้อำนาจในการเข้าจับกุมหรือแจ้งความดำเนินคดีกับราษฎรที่อาศัยอยู่บริเวณเกาะหลีเป๊ะ
- ๒) ให้มีการกันพื้นที่ใช้ประโยชน์โดยราษฎรบริเวณเกาะหลีเป๊ะ ออกจากอุทยานแห่งชาติตะรุเตา

(๕) แผนแม่บทการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย (พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๐) จัดทำโดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีสาระสำคัญคือ ประเทศไทยมีกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยกระจายอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ใน ๖๗ จังหวัด จำนวน ๖.๑ ล้านคน โดยส่วนใหญ่มีถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ทุรกันดาร มีฐานะยากจน คุณภาพชีวิตต่ำกว่าเกณฑ์ และพึ่งพาอาศัยธรรมชาติ จึงมีการน้อมนำแนวพระราชดำริมาปรับใช้เป็นแนวปฏิบัติ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ได้รับสิทธิ มีความมั่นคง ชุมชนเข้มแข็ง และพึ่งตนเองได้ โดยมีพื้นที่เป้าหมาย ๔ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มชุมชนบนพื้นที่สูง กลุ่มตั้งถิ่นฐานในทะเล กลุ่มตั้งถิ่นฐานบนพื้นที่ราบ และกลุ่มตั้งถิ่นฐานในป่า

การบริหารจัดการโดยแต่งตั้งคณะกรรมการ ๓ ชุด ๑) “คณะกรรมการกลุ่มชาติพันธุ์แห่งชาติ” ทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายอำนวยการกลางและบูรณาการดำเนินงาน ๒) “คณะกรรมการขับเคลื่อนและดำเนินงานพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย” มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นเจ้าภาพ ๓) คณะกรรมการดำเนินงานพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ระดับจังหวัด” มีผู้ว่าราชการ เป็นประธานขับเคลื่อนในระดับจังหวัด โดยงบประมาณจะมาจากงบประมาณปกติตามภารกิจของหน่วยงานต่าง ๆ งบประมาณเชิงพื้นที่ งบประมาณปกครองส่วนท้องถิ่น งบประมาณเฉพาะเรื่อง และงบประมาณอื่น ๆ

๒. วิธีการปฏิรูป

๒.๑ วิเคราะห์ จัดทำแนวทางเกี่ยวกับเรื่องที่จะปฏิรูป

๒.๑.๑ เร่งรัดการขับเคลื่อนมติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล วันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๓

๒.๑.๒ จัดลำดับความสำคัญในการดำเนินงาน ได้แก่

- (๑) ปัญหาที่อยู่อาศัย พื้นที่สาธารณะและจิตวิญญาณของชุมชน
- (๒) ปัญหาการทำมาหากินที่สอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรมดั้งเดิม
- (๓) ปัญหาสถานะทางทะเบียนราษฎร
- (๔) ปัญหาการศึกษาและสาธารณสุข

ทั้งนี้ ควรนำข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหามาของคณะกรรมการและคณะวิจัยชุดต่าง ๆ

มาประกอบการพิจารณาด้วย

๒.๑.๓ ผลักดันการพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเล

๒.๑.๔ ทบทวนและผลักดันการขับเคลื่อนแผนแม่บทการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย (พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๐)

๒.๒ แนวทางแก้ไข

๒.๒.๑ เร่งรัดการขับเคลื่อนมติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล วันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๓ โดยเสนอให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการขึ้นมาใหม่เพื่อทำงานแทนชุดที่สิ้นสภาพลง โดยคณะกรรมการชุดใหม่ควรมีผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔/แม่ทัพภาค ๔ เป็นประธาน เนื่องจากในระยะที่ผ่านมาได้เป็นหน่วยงานกลางในการดูแลและแก้ไขปัญหา และมีผู้อำนวยการศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) เป็นเลขานุการ โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาและส่งเสริมชุมชนชาติพันธุ์ร่วมเป็นกรรมการ (โปรดดูรายละเอียดในภาคผนวก ญ “ร่างองค์ประกอบคณะกรรมการอำนวยการบูรณาการนโยบายเพื่อฟื้นฟูวิถีชีวิตและแก้ไขปัญหาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล”) ด้วยเหตุผลสำคัญคือ ผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔/แม่ทัพภาค ๔ เป็นบุคคลที่เป็นตัวแทนฝ่ายความมั่นคงของชาติที่มีความเป็นกลางที่ทุกฝ่ายให้ความเชื่อมั่นไว้วางใจในการเข้ามาเป็นประธานดำเนินการประชุมให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และมีความสามารถในการประสานทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ให้เกิดความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาด้วยดี ในส่วนของฝ่ายเลขานุการ คือ ผู้อำนวยการศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรฯ นั้น เป็นความรับผิดชอบโดยตรงขององค์กรในด้านการดำเนินงานพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรม และที่ผ่านมาผู้อำนวยการศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรฯ ได้แสดงถึงความรับผิดชอบในบทบาทเลขานุการด้วยดีตลอดมา และมีความพร้อมในการรับภารกิจของการเป็นเลขานุการของคณะกรรมการฯ ต่อไป

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการอำนวยการฯ คือการเสนอแนะนโยบาย แผนงาน ให้คำแนะนำให้การสนับสนุน และร่วมกันค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหามาอุปสรรค แผนนโยบายในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล

๒.๒.๒ คณะกรรมการฯ จัดลำดับความสำคัญของปัญหา โดยยกเรื่องปัญหาที่อยู่อาศัย พื้นที่สาธารณะและจิตวิญญาณของชุมชนมาเป็นอันดับแรก และในระหว่างที่มีการฟ้องคดี ต้องให้มีหน่วยงานที่ดูแลเรื่องการคุ้มครอง รวมทั้งช่วยเหลือเยียวยาผู้ที่ประสบปัญหาอย่างทันที่ ส่วนปัญหาที่สำคัญอันดับที่สองคือ การทำมาหากินที่สอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรมดั้งเดิม ปัญหาอันดับที่สามคือสถานะทางทะเบียนราษฎร และปัญหาอันดับที่สี่คือการศึกษาและสาธารณสุข

(๑) ปัญหาที่อยู่อาศัย พื้นที่สาธารณะและจิตวิญญาณของชุมชน
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

หน่วยงาน	หน่วยงานย่อย	การดำเนินงาน
กษ.	สปก.	สนับสนุนการดำเนินงานเรื่องที่ดิน
มท.	กรมที่ดิน	ตรวจสอบและแก้ไขปัญหาเอกสารสิทธิ ขาดหายเสียหาย
	กรมการปกครอง	ร่วมดำเนินงานแก้ไขปัญหาในท้องที่และดูแลรับรองความปลอดภัยและสงบเรียบร้อย
	กรมการพัฒนาชุมชน	เก็บข้อมูลและประสานเรื่องบริการ/ความจำเป็นพื้นฐาน
ทส.	กรมทรัพยากรชายฝั่งฯ	ดำเนินงานและประสานในเรื่องที่ดิน/ทรัพยากรที่อยู่ในความดูแลของหน่วยงาน
	กรมอุทยานฯ	
	กรมเจ้าท่า	
ยธ.	กรมคุ้มครองสิทธิฯ	คุ้มครองรวมทั้งช่วยเหลือเยียวยาผู้ที่ประสบปัญหา
	กรมสอบสวนคดีพิเศษ	สืบค้นและพิสูจน์หลักฐานที่เกี่ยวข้อง
พม.	กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ	ดูแลสวัสดิการสังคมและคุณภาพชีวิต
	สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน	ดำเนินการที่เกี่ยวกับความมั่นคงของที่อยู่อาศัย/บ้านเรือนและการมีส่วนร่วมของชุมชน
สปน.	สำนักงานโหนดชุมชน	ดำเนินงานและประสานในเรื่องกรรมสิทธิ์ส่วนรวม
วธ.	กรมส่งเสริมวัฒนธรรม ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรฯ	เตรียมข้อมูลและดำเนินงานเรื่องพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรม
ท้องถิ่น	อปท.	จัดหาสาธารณูปโภคและบริการสาธารณะที่เหมาะสม จัดการเรื่อง น.ส.ล.

(๒) ปัญหาเรื่องการทำมาหากินที่สอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรมดั้งเดิม
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

หน่วยงาน	หน่วยงานย่อย	การดำเนินงาน
กก.	กรมการท่องเที่ยว	สร้างเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรมชุมชน
	ททท.	
กษ.	กรมประมง	ดำเนินงานและประสานในเรื่องพื้นที่และการทำมาหากินชายฝั่งทะเล/เกาะ
ทส.	กรมทรัพยากรชายฝั่งฯ	
	กรมอุทยานฯ	
วธ.	กรมส่งเสริมวัฒนธรรม	เตรียมข้อมูลและดำเนินงานเรื่องการท่องเที่ยวที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวัฒนธรรมชุมชน
	ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรฯ	

(๓) ปัญหาสถานะทางทะเบียนราษฎร

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

หน่วยงาน	หน่วยงานย่อย	การดำเนินงาน
มท.	กรมการปกครอง	เก็บรวบรวมข้อมูลและดำเนินการแก้ไขปัญหาสถานะทางทะเบียนราษฎร
สธ.	สำนักงานปลัดกระทรวง	ดำเนินงานและประสานในเรื่องสุขภาพและการรักษาพยาบาลสำหรับบุคคลที่ยังไม่ได้รับสิทธิ
	สถานพยาบาลภายใต้ สธ.	
วธ.	กรมส่งเสริมวัฒนธรรม	เก็บรวบรวมข้อมูลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎรเพื่อเป็นฐานข้อมูลในการกำหนดสถานะต่อไป

(๔) ปัญหาการศึกษาและสาธารณสุข

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

หน่วยงาน	หน่วยงานย่อย	การดำเนินงาน
มท.	กรมการปกครอง	ประสานและสนับสนุนงานด้านการศึกษาและสาธารณสุขของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
สธ.	สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข	ดูแลและส่งเสริมสุขภาพและงานด้านสาธารณสุขชุมชน
ศธ.	กรมสามัญศึกษา	ส่งเสริมโอกาสและสร้างแรงจูงใจด้านการศึกษาและด้านอาชีพ
	กรมการศึกษานอกโรงเรียน	
ท้องถิ่น	อปท.	ประสานและสนับสนุนงานด้านการศึกษาและสาธารณสุขของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒.๒.๓ ผลักดันการพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเล

โดยกำหนดพื้นที่นำร่องการดำเนินงานเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล (รายละเอียดในภาคผนวก ฉ) และขยายผลไปยังกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ โดยศึกษากรณีตัวอย่างจากพื้นที่อื่น เช่น

(๑) ชุมชนชาวอูรักลาไวย์ บ้านสังกะอู้ เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ มีความร่วมมือร่วมพลังในการรื้อฟื้นประเพณีวัฒนธรรมของชาวเล เกิดลานวัฒนธรรมบ้านร้องแง้เป็นแหล่งรวบรวมความรู้ ประวัติความเป็นมา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และประกาศพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษในงานรวมญาติชาติพันธุ์ชาวเลเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๘

(๒) ชุมชนกะเหรี่ยง (มีมติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ ระบุเรื่องเขตวัฒนธรรมพิเศษ) ได้ประกาศพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษนำร่องใน ๔ พื้นที่ คือ ๑) บ้านห้วยหินลาดโน อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ๒) บ้านมอวาคี อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา ๓) บ้านเลตองคุ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดตาก และ ๔) ตำบลไล่โว่ อำเภอส้มป่อย จังหวัดกาญจนบุรี

มีข้อสังเกตจากนักวิชาการที่ทำวิจัยเรื่องนี้ว่าพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษ ยังขาดแผนนโยบาย การพัฒนาที่ชัดเจน หากเทียบกับเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ นอกจากนี้ สิทธิชุมชนและแนวปฏิบัติที่เป็นไปตามจารีต ยังไม่ได้รับการรับรองเพราะกระบวนการควบคุมดูแลยังอยู่ภายใต้กฎหมาย ทั้งที่บางชุมชนได้แสดงให้เห็น ถึงศักยภาพด้านการอนุรักษ์ เช่น บ้านห้วยหินลาดใน จังหวัดเชียงราย ที่คงมีวิถีชีวิตเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม ด้วยการทำไร่หมุนเวียน เคารพและเกื้อกูลธรรมชาติ ใช้พิธีกรรมและวัฒนธรรมชนเผ่าในการดูแลรักษาป่า มีเยาวชนอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาในการอนุรักษ์ มีการจัดการที่ดินในรูปแบบโฉนดชุมชน ทำให้สามารถ อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าสงวนได้ ชุมชนแห่งนี้ได้รับรางวัลลูกโลกสีเขียว ๒ ครั้ง (พ.ศ. ๒๕๔๒ และ ๒๕๔๘) รางวัล หมู่บ้านประชาธิปไตยดีเด่น ในปีพ.ศ. ๒๕๓๕ รางวัลชุมชนรูปธรรมในการจัดการทรัพยากร จากกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ส่วนผู้นำชุมชนคือ คุณปรีชา ศิริ ได้รับเหรียญวีรบุรุษ ปกป้องผืนป่า จากองค์การสหประชาชาติ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๖ พร้อมทั้งประกาศให้บ้านห้วยหินลาดในเป็นหมู่บ้าน ดั้งแบบอนุรักษ์ป่าไม้ในภูมิภาคเอเชีย

ดังนั้น ควรจะมีการส่งเสริมพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรม โดยเริ่มจากชุมชนชาวเล และชุมชนกะเหรี่ยง ซึ่งมีมติคณะรัฐมนตรีฯ รองรับไว้แล้ว

๒.๒.๔ ทบทวนและผลักดันการขับเคลื่อนแผนแม่บทการพัฒนา กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย (พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๐) ที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์พัฒนาขึ้น โดยกระบวนการมีส่วนร่วม มาใช้เพื่อคุ้มครองสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ นอกจากชาวเลและกะเหรี่ยงแล้ว ยังมีกลุ่มชาติพันธุ์ชายขอบที่ยังไม่ได้รับ การปกป้องคุ้มครองอีกหลายกลุ่ม เพราะกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยส่วนใหญ่มีถิ่นฐานในพื้นที่ห่างไกล ทุรกันดาร มีฐานะยากจน ขาดบริการขั้นพื้นฐาน คุณภาพชีวิตต่ำกว่าเกณฑ์ มีวิถีชีวิตพึ่งพาธรรมชาติซึ่งมีข้อจำกัด มากขึ้นทุกที การพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์จะเป็นการยกระดับให้เกิดความเท่าเทียมกันมากขึ้น ในสังคม ทำให้ผู้คนที่เคยเป็นชายขอบได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานและบริการสาธารณะเพิ่มมากขึ้น มีความมั่นคงในชีวิต ชุมชนเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้มากขึ้นและสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาให้เกิดความมั่นคงของประเทศได้ต่อไป

๓. กำหนดเวลาการปฏิรูป

๓.๑ ภายในระยะเวลา ๓ เดือน

๓.๑.๑ แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการบูรณาการนโยบายเพื่อฟื้นฟูวิถีชีวิตและแก้ไขปัญหา กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล ชุดใหม่ โดยมีผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔/แม่ทัพภาค ๔ เป็นประธาน และมีผู้อำนวยการศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) เป็นเลขานุการ โดยมีหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาและส่งเสริมชุมชนชาติพันธุ์ร่วมเป็นกรรมการ (โปรดดูรายละเอียดในภาคผนวก ญ)

๓.๑.๒ คณะกรรมการอำนวยการ เร่งรัด สนับสนุนการแก้ไขปัญหาที่มีการจัดลำดับความสำคัญไว้แล้ว ได้แก่ การแก้ปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัย ปัญหาการทำมาหากินที่สอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรมดั้งเดิม ปัญหาสถานะ ทางทะเบียนราษฎร และปัญหาการศึกษาและสาธารณสุข

๓.๒ ภายในระยะเวลา ๖ เดือน

๓.๒.๑ ผลักดันการพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเล โดยกำหนดพื้นที่นำร่อง การดำเนินงานเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลเพื่อชุมชนเข้มแข็ง

๓.๓ ภายในระยะเวลา ๑ ปี

ทบทวนและผลักดันการขับเคลื่อนแผนแม่บทการพัฒนา กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย (พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๐) ที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้พัฒนาขึ้น เพื่อคุ้มครองสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ (โปรดดูภาคผนวก ฅ)

๔. แหล่งที่มาของงบประมาณ

ใช้งบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งต้องมีการตั้งงบประมาณไว้เพื่อการทำงานเฉพาะด้าน เฉพาะพันธกิจ และเพื่อประสาน/บูรณาการกับหน่วยงานอื่น ๆ รวมทั้งชุมชนท้องถิ่นด้วย

๕. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) กระทรวงวัฒนธรรม กอ.รมน.ภาค ๔ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

๖. ข้อเสนอแนะ

ประเด็นปัญหาของกลุ่มชาติพันธุ์เป็นประเด็นที่อยู่ในความสนใจระดับสากล ประเทศไทยมีแนวคิดและแนวทางแก้ปัญหาเรื่องนี้ที่ดีและหลากหลายรูปแบบวิธีการ ได้แก่ กรณีคนไทยพื้นที่สูง กรณีชุมชนกระเหรี่ยง เป็นต้น

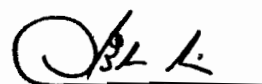
โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ การสร้างสังคมไม่ทอดทิ้งกัน ลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมให้กับคนทุกหมู่เหล่า ซึ่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) และรัฐบาลปัจจุบัน ก็มีนโยบายและให้ความสำคัญต่อเรื่องนี้อย่างชัดเจน

การแก้ไขปัญหาอื่น นอกจากเป็นการแก้ปัญหาระยะสั้นแล้ว ยังจะนำไปสู่การปฏิรูประบบที่ส่งเสริมให้ชุมชนฐานรากของสังคมมีความเข้มแข็งในระยะยาว รัฐบาลจึงควรให้ความสำคัญดำเนินการให้เป็นรูปธรรม นอกจากจะทำให้สังคมสงบสุขแล้ว ยังจะทำให้ประเทศไทยได้รับการยอมรับและชื่นชมจากนานาประเทศอีกด้วย

๗. ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

- ไม่มี -

คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านสังคม สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ จึงขอเสนอรายงาน เรื่อง “ข้อเสนอการปฏิรูปเพื่อส่งเสริมชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์เข้มแข็ง : กรณีกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล” เพื่อให้สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศได้โปรดพิจารณา หากสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศเห็นชอบด้วยขอได้โปรดส่งรายงานไปยังคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

(นายศิริชัย ไหม้งาม)

เลขาธิการกรรมการ

บรรณานุกรม

- คณะทำงานติดตามและประเมินผล คณะอนุกรรมการบูรณาการทางวิชาการ. กรอบของรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ใน ทบพทวนแนวทางการแก้ไข ปัญหาที่ดินป่าไม้. สืบค้นจากเว็บไซต์ <http://www.dnp.go.th/fca16/file/libs6785tqzodm4.ppt> วันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๙.
- คณะอนุกรรมการด้านสิทธิ และคณะอนุกรรมการสิทธิมนุษยชนด้านที่ดินและป่า. ๒๕๕๘. เอกสาร ประกอบการสัมมนา เรื่อง “สิทธิชุมชนและสิทธิการพัฒนา: องค์ความรู้สู่ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์” ณ ห้องประชุมวายุภักษ์ ๓ โรงแรมเซ็นทราศูนย์ราชการและคอนเวนชันเซ็นเตอร์ กรุงเทพฯ ระหว่าง วันที่ ๑๗-๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๘.
- โครงการนำร่องอันดามัน และหน่วยวิจัยชนพื้นเมืองและทางเลือกการพัฒนา สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย. ๒๕๕๖. แนวทางแก้ไขปัญหาคความมั่นคงของมนุษย์และชุมชน—พื้นที่นำร่องของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล. เอกสารชุดต่อยอด หมายเลข ๒.
- จิระวรรณ์ บรรเทาทุกข์. ๒๕๕๔. บทความพิเศษ: มติ ครม.พื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล: สิ่งทำทหายบนเส้นด้ายแห่ง ความเข้าใจ ใน วารสารวิจัยสังคม ฉบับชาวเลอุรักลาไว ปีที่ ๓๔ ฉบับที่ ๒/๒๕๕๔.
- มาลี สิทธิเกรียงไกร. ๒๕๕๖. โครงการวิจัยพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษตามมติคณะรัฐมนตรี ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)
- มูลนิธิชนเผ่าพื้นเมืองเพื่อการศึกษาและสิ่งแวดล้อม (ม.ก.ส.) และสมาคมศูนย์รวมการศึกษาและวัฒนธรรมของ (ชาวไทยภูเขาในประเทศไทย (ศ.ว.ท.). ๒๕๕๘. ปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิชนเผ่าพื้นเมือง. เชียงใหม่: บริษัท สำนักพิมพ์เอไอพีพี จำกัด.
- มูลนิธิชุมชนไทย. ๒๕๕๕. วิถีชีวิตชาวเล. กรุงเทพฯ: มูลนิธิชุมชนไทย.
- มูลนิธิเพื่อการประสานความร่วมมือของชนเผ่าพื้นเมืองเอเชีย. ๒๕๕๗. อะไรคือสิทธิของชนเผ่าพื้นเมือง ใน คู่มือปฏิบัติสำหรับคนทำสื่อว่าด้วยประเด็นชนเผ่าพื้นเมืองในเอเชีย. เชียงใหม่: โรงพิมพ์ เอไอพีพี.
- รัฐบาลไทย. ๒๕๕๘. “นายกรัฐมนตรีน้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียง เสนอเป็นแนวคิดในการกำหนดวาระการ พัฒนาแห่งสหประชาชาติภายหลังปี ๒๐๑๕”. ข่าวทำเนียบรัฐบาล ศุกร์, ๑๘ กันยายน ๒๐๑๕. สืบค้น จาก <http://www.thaigov.go.th/index.php/th/government-th1/item/95635-95635.html>.
- โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ. ๒๐๐๔. รายงานการพัฒนาคน -เสรีภาพทางวัฒนธรรมในโลกแห่ง ความหลากหลายวันนี้. นิวยอร์ก: โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ.
- สำนักข่าวชายขอบ. ๒๕๕๙. ทวงถามเขตวัฒนธรรมพิเศษกะเหรี่ยงตามมติครม. ๕๓ ชาวปกากะญอร่วมกันทำบุญกินข้าวใหม่ฯสะท้อนวิถี-วัฒนธรรมดั้งเดิม หวั่นถูกรุกไล่จากรัฐทั้ง เชียง-อุทยานฯ. สืบค้นจากเว็บไซต์ <http://transbordernews.in.th/home/?p=11430> วันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๙.
- สำนักข่าวชายขอบ. ๒๕๕๙. ข่าวต่างๆ จาก “เกาะติดปัญหาที่ดินราไว” สืบค้นจากเว็บไซต์ transbordernews.in.th
- สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเล และชายฝั่งทะเล และป่าชายเลน. ๒๕๕๘. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิง เทคนิคด้านนิเวศทางทะเลของชาวประมงพื้นบ้าน.
- สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๕๗. เอกสารการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ “บูรณาการ แก้ปัญหาชาวเลสู่การปฏิรูปประเทศ” ในวาระงาน “รวมญาติชาติพันธุ์ชาวเล” ครั้งที่ ๕ ณ ศูนย์ มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) กรุงเทพมหานคร วันที่ ๑๐-๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ. ๒๕๔๗. แผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ลำดับเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงที่ชุมชนชาวเลหาดราไวย์

ภาคผนวก ก

ลำดับเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงที่ชุมชนชาวเลหาดราไวย์

เหตุการณ์ความรุนแรงในชุมชนชาวเลหาดราไวย์ (สรุปย่อจากข้อมูลของสำนักข่าวชายขอบ)

ชาวเลได้ตั้งถิ่นฐานบริเวณหาดราไวย์มานาน เอกสารราชการที่พบชื่อชาวเล คือทะเบียนนักเรียนของโรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ ซึ่งแสดงว่ามีนักเรียนจากชุมชนมาเข้าเรียนตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๔๘๒ เป็นต้นมา ในปี พ.ศ. ๒๕๐๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบันเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรชุมชนชาวเลหาดราไวย์ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๐๘ มีการออกเอกสารสิทธิ์ที่ดินแปลงที่ชาวเลอาศัยอยู่ในปัจจุบัน โดยหลักฐานแบบแจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค.๑) ที่แจ้งไว้เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๘

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๐ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีมติตามความเห็นอนุกรรมการสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ชัยวัฒน์ ชื่นโกสุม และสิ่งแวดลอม-ลงความเห็นที่ที่ดินแปลงที่ชาวเลอาศัยปัจจุบันเป็นการออกเอกสารสิทธิ์โดยมิชอบ และมีข้อเสนอให้กรมที่ดินตรวจสอบและเพิกถอนเอกสารสิทธิ์ฯ และให้องค์การบริหารส่วนตำบลราไวย์ (ปัจจุบันยกฐานะเป็นเทศบาล) รื้อกำแพงด้านทิศตะวันออกเพื่อสามารถระบายน้ำออกจากชุมชน แต่ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ เอกชนผู้อ้างสิทธิในที่ดินได้ฟ้องขับไล่ชาวเล จำนวน ๑๐ ราย ออกจากที่ดิน และในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ เอกชนผู้อ้างสิทธิในที่ดินอีกแปลงหนึ่งได้ถมบ่อน้ำที่ชาวเลใช้อยู่เป็นประจำ

ความพยายามที่จะให้ชาวเลย้ายออกจากที่ดินแปลงที่อาศัยอยู่มีมาอย่างต่อเนื่อง และมีการฟ้องร้องเป็นคดีจำนวนกว่า ๑๐๐ คดี ส่วนที่ดินแปลงติดกับที่ชาวเลอาศัยอยู่ ก็เป็นพื้นที่ที่ชาวเลใช้ประกอบพิธีกรรม จัดเรือวางและซ่อมแซมอุปกรณ์ประมง เดินไปใช้น้ำในบ่อ ฯลฯ อยู่เป็นประจำ แต่ในวันที่ ๒๖ - ๒๗ มกราคม ๒๕๕๙ มีกลุ่มบุคคลเข้ามาในพื้นที่แปลงนี้เพื่อพัฒนาเป็นที่พักนักท่องเที่ยวและได้นำไม้มาตีชาวเลจนบาดเจ็บไปหลายราย บริษัทเอกชนยังพยายามที่จะเข้ามาปรับปรุงพื้นที่อยู่หลายครั้ง แต่ชาวเลได้พยายามขอร้องและขัดขวางไว้ เพราะที่แปลงดังกล่าวเป็นที่ดินที่ชุมชนใช้ประโยชน์มานาน รวมทั้งเป็นพื้นที่ทางจิตวิญญาณสืบมาจากสมัยบรรพบุรุษ

ในวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๙ เกิดเหตุความรุนแรงอีกครั้ง เนื่องจากบริษัทนำแรงงานพร้อมเครื่องจักรเข้ามาในพื้นที่ และนำก้อนหินใหญ่มาปิดเส้นทางไปบาไลหรือศาลเคารพ ทำให้เกิดการปะทะกัน เหตุที่มีมาต่อเนื่องนี้ ทำให้ พลเอกสุรินทร์ พิกุลทอง ประธานคณะกรรมการแก้ไขปัญหา ความมั่นคงในที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน และพื้นที่ทางจิตวิญญาณของชุมชนชาวเล กล่าวว่า “การปล่อยให้เกิดการปะทะและทำร้ายชาวบ้านอยู่ได้เพราะบ้านเมืองตรงนั้นรวมถึงข้าราชการบางคนในพื้นที่ทำงานแบบไม่มีชื่อไม่มีแป หลายคนถือทางหรือเข้าข้างบริษัทอย่างชัดเจน ทำให้เกิดความได้ใจ และกลายเป็นเหตุปะทะซ้ำแล้วซ้ำอีก” (สำนักข่าวชายขอบ <http://transbordernews.in.th /home/?p=12856>)

สำนักข่าวชายขอบ TransborderNEWS

HOME

ในประเทศไทย ▾

ประเทศเพื่อนบ้าน ▾

อาเซียน

ภาพข่าว เล่าความ

วิดีโอ

พลเอกสุรินทร์จวรราชการภูเก็ตรีชื้อแป ปล่อยชายฉกรรจ์-ชาวเลปะทะกัน ๐๐
อีกระลอก เพยกก.ตรวจสอบโหนดบารอนใกล้เสร็จ เตรียมเสนอรายงาน
นายกรัฐมนตรี

BY ADMIN ON 25 พฤษภาคม 2016

มีอยู่ที่ดงราไวย์, ประเทศไทย

ตำรวจเข้าไปตรวจดูพื้นที่ในสิ่งเหตุปะทะระหว่างกลุ่มชายฉกรรจ์ลูกจ้างบริษัทบารอนกับชาวเลชุมชนราไวย์ (ขอบคุณภาพโดยจำรงค์ จิตนิ
ริตป)

ภาคผนวก ข

สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติกับนโยบาย “ชนต่างวัฒนธรรม”

ภาคผนวก ข

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสวัสดิภาพ “ชนต่างวัฒนธรรม”

สำนักยุทธศาสตร์ความมั่นคงจังหวัดชายแดนภาคใต้และชนต่างวัฒนธรรม สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสวัสดิภาพแห่งชาติ ได้จัดการประชุมสัมมนาเพื่อศึกษาประเมินสถานการณ์และสภาพปัญหาชนต่างวัฒนธรรมในประเทศไทย เมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ โดยสรุปเนื้อหาได้ดังนี้

๑) สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสวัสดิภาพแห่งชาติต้องการกำหนดทิศทาง แนวทางที่ชัดเจนเกี่ยวกับชนต่างวัฒนธรรม เนื่องจากที่ผ่านมา หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องต่างหน่วยงานต่างดำเนินการ ซึ่งส่งผลให้ยังไม่สามารถแก้ปัญหา เรื่องกลุ่มชาติพันธุ์และคนต่างวัฒนธรรมได้ตรงประเด็น

๒) การให้คำจำกัดความของ “กลุ่มคนต่างวัฒนธรรม” “กลุ่มชาติพันธุ์” และ “กลุ่มชนเผ่าพื้นเมือง” ยังไม่ได้มีการกำหนดหรือตกลงกันอย่างชัดเจน แต่มีข้อเสนอจากการประชุมให้มีการนิยามและจำแนกให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เนื่องจากมีความซับซ้อนในเรื่องของกลุ่มชาติพันธุ์ ชนกลุ่มน้อย กลุ่มชนเผ่า หรือกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับศาสนา รวมถึงต้องการเน้นการให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชน เนื่องจากทุกคนที่อาศัยในประเทศไทยย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกัน

๓) เป้าหมายของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสวัสดิภาพแห่งชาติคือการพยายามทำให้คนต่างวัฒนธรรมที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยสามารถอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ประเทศไทยเป็นภาคีอนุสัญญาการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ ซึ่งนำเสนอรายงานในเวทีนานาชาติ ในเวทีที่ต้องการให้ประเทศไทยนำเสนอว่าเรามีแนวทางและมาตรการในการดูแลกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้อย่างไร

๔) ฝ่ายเลขานุการสำนักงานฯ ให้คำจำกัดความของ “ชนต่างวัฒนธรรม” ว่าแบ่งออกได้เป็น ๔ กลุ่ม ได้แก่

- หนึ่ง กลุ่มคนต่างวัฒนธรรมบนพื้นที่สูง (ชาวเขา) แบ่งเป็น ๑๓ กลุ่ม -- ปัญหาที่พบ เรื่องสัญชาติ การถูกกลืนทางวัฒนธรรม การไม่ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐาน

- สอง กลุ่มคนต่างวัฒนธรรมบนพื้นที่ราบ แบ่งเป็น ๓๘ กลุ่ม -- ปัญหาที่พบคือ อคติเชิงชาติพันธุ์ การถูกกลืนทางวัฒนธรรม

- สาม กลุ่มคนต่างวัฒนธรรมที่ตั้งถิ่นฐานบริเวณชายฝั่งทะเลและเกาะ แบ่งเป็น ๓ กลุ่ม -- ปัญหาที่พบคือ สัญชาติ การทำมาหากิน ที่อยู่อาศัย การถูกกลืนทางวัฒนธรรม อคติเชิงชาติพันธุ์ และการเข้าถึงบริการของภาครัฐ

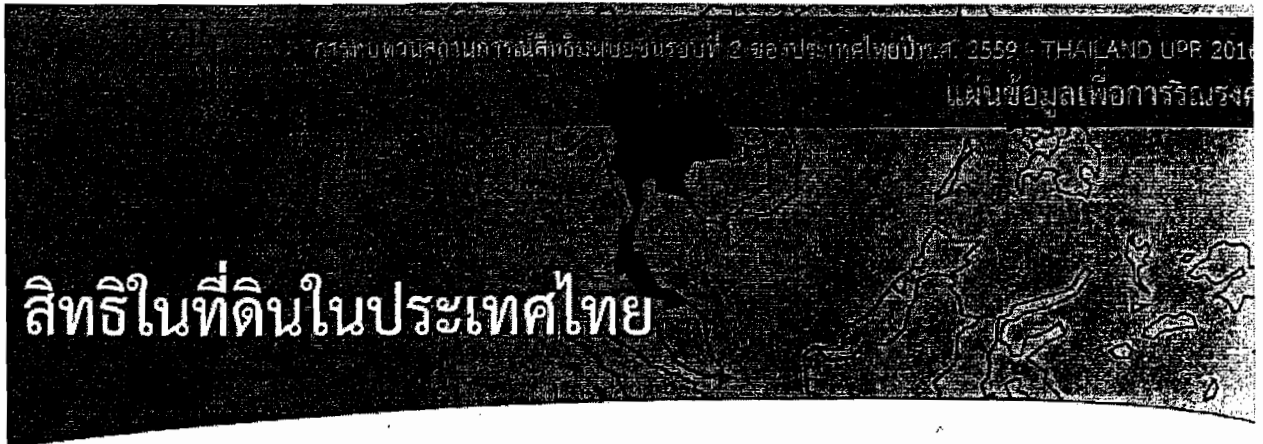
- สี่ กลุ่มคนต่างวัฒนธรรมที่อาศัยในป่าแบ่งเป็น ๒ กลุ่ม -- ปัญหาที่พบคือ สัญชาติ อคติเชิงชาติพันธุ์

ภาคผนวก ค

เอกสารเรื่องสิทธิที่ดินในประเทศไทย - แผ่นข้อมูลเพื่อการรณรงค์ฯ

ภาคผนวก ค

เอกสารเรื่องสิทธิที่ดินในประเทศไทย - แผ่นข้อมูลเพื่อการรณรงค์
จากการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนรอบที่ ๒ ของประเทศไทย Thailand UPR 2016

สรุปเพื่อการประเมินจากรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในรอบแรก
ประเทศไทยมีสิทธิในที่ดินที่อ่อนแอและขาดความมั่นคง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของชนกลุ่มน้อย ผู้พลัดถิ่น และเกษตรกรรายย่อย การขาดความมั่นคงในที่ดินส่งผลให้เกิดความไม่สงบทางสังคมและเศรษฐกิจ การละเมิดสิทธิในที่ดินมักเกิดขึ้นในบริบทของการพัฒนาขนาดใหญ่ การขยายตัวของเมือง และการแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ การขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการตัดสินใจเกี่ยวกับที่ดินเป็นอุปสรรคสำคัญในการแก้ไขปัญหาสิทธิในที่ดิน การรณรงค์เพื่อสิทธิในที่ดินในประเทศไทยจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาสิทธิในที่ดินของชนกลุ่มน้อย ผู้พลัดถิ่น และเกษตรกรรายย่อย

ความท้าทายสำคัญเกี่ยวกับสิทธิในที่ดิน

1. คนในชนบทส่วนใหญ่โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์และชนกลุ่มน้อย ไม่มีหลักฐานมากเพียงพอที่จะพิสูจน์ยืนยันกรรมสิทธิ์ในที่ดิน เอกสารสิทธิหรือเอกสารพิสูจน์การหักเงิน (นส.3ก) เป็นเอกสารจำเป็นเพื่อพิสูจน์กรรมสิทธิ์/การใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้น หากปราศจากเอกสารเหล่านี้ บุคคลย่อมเสี่ยงจะถูกเวนคืนที่ดิน หักงู ที่เป็นที่ดินที่ได้ทำกินมาเป็นเวลานาน
2. มีการใช้มาตรการด้านกฎหมายกับชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ซึ่งประกาศเป็นพื้นที่ป่า คำสั่งชง.ฉบับที่ 64/2557 และ 66/2557 ตามแผนแม่บทป่าไม้ แผนปฏิบัติการฉบับที่ 10 กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า และคำสั่งชง.ฉบับที่ 4/2557 ให้อำนาจทางการในการจับกุมและดำเนินคดีกับบุคคลในข้อหาลักลอบตัดไม้และบุกรุกที่ดินอย่างผิดกฎหมาย รวมทั้งการยึดที่ดินและทำลายพืชผลของพวกเขา
3. การเอาผิดทางอาญากับการเข้าร่วมการชุมนุมอย่างสงบเพื่อประท้วงต่อต้านการเวนคืนที่ดิน กฎอัยการศึกฉบับมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 คำสั่งชง.ฉบับที่ 3/2558 และประกาศชง.ฉบับที่ 7/2557 ดังถูกใช้เพื่อจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกและการชุมนุมและสิทธิพื้นฐานอื่นๆ เป็นเหตุให้ผู้ได้รับผลกระทบไม่สามารถเข้าถึงความยุติธรรม
4. การครอบงำอย่างรุนแรงต่อผู้ทำงานปกป้องสิทธิในที่ดิน ผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชนที่ช่วยเหลือชุมชนชายขอบในการปกป้องสิทธิในที่ดินของตน ตกเป็นเป้าการข่มขู่ คุกคาม และอาจถูกสังหาร รวมทั้งการบังคับบุคคลให้สูญหาย
5. การดำเนินโครงการพัฒนาใด ๆ โดยไม่มีขั้นตอนการปรึกษาหารือกับสาธารณะและทำการประเมินผลกระทบล่วงหน้าอย่างเพียงพอหรือไม่ขึ้นตอนปฏิวัติใหม่ แม้ว่าพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ.2551 จะกำหนดให้ต้องมีการปรึกษาหารือกับผู้ได้รับผลกระทบเกี่ยวกับเงื่อนไขของโครงการพัฒนาใด ๆ ในที่นี้ เพื่อประโยชน์ในทางเกษตรกรรม การประมง และทรัพยากร แต่โดยปกติแล้วมักไม่ได้มีการให้ความสำคัญกับความเห็นของคนในพื้นที่เลย

ความท้าทาย

ข้อเท็จจริง คดี และ ข้อคิดเห็น

คนในชนบทส่วนใหญ่โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์และชนกลุ่มน้อย ไม่มีหลักฐานมากเพียงพอที่จะพิสูจน์ยืนยันกรรมสิทธิ์ในที่ดิน:

เอกสารสิทธิ์หรือเอกสารพิสูจน์การทำกิน (นส.3ก) เป็นเอกสารจำเป็นเพื่อพิสูจน์กรรมสิทธิ์/การใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้น หากปราศจากเอกสารเหล่านี้ บุคคลย่อมเสี่ยงจะถูกเวนคืนที่ดิน ทั้ง ๆ ที่เมื่อบริษัทได้ทำกินมาเป็นเวลานาน

ประชาชน 800,000 คนต้องอาศัยอยู่ในที่ดินของรัฐ มีเพียง 50 คนซึ่งคิดเป็น 10% ของประชากร ครอบครองที่ดินส่วนบุคคลกว่า 90%

การต่อสู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลเพื่อปกป้องที่ดินของบรรพชนในภูมิภาค: กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล (หรือที่เรียกว่ามอแกน) ต้องต่อสู้มาเป็นเวลานานเพื่อให้ถูกขับไล่ออกจากที่ดินที่ตกทอดมาจากบรรพชน พวกเขาอาศัยอยู่ในที่ดินที่มีราคาสูงในมณฑลซึ่งบรรพบุรุษเป็นผู้ถือครองเอกสารสิทธิ์ในที่ดินเหล่านั้น ในเดือนกุมภาพันธ์ 2556 ศาลจังหวัดภูเก็ตมีคำสั่งให้ครอบครัวชาวเลจัดการครอบครัวออกจากที่ดินของตนเอง อย่างใดก็ได้ กรมสวนสวนคดีพิเศษพบว่าชุมชนเหล่านี้ที่อยู่ในที่ดินดังกล่าวอย่างน้อย 100 ปี โดยเป็นการพิสูจน์จากดีเอ็นเอในหลุมศพ แม้ว่าพวกเขาจะไม่มีเอกสารสิทธิ์อย่างเป็นทางการก็ตาม ในเดือนพฤศจิกายน 2557 กระทรวงยุติธรรมมีข้อเสนอให้กรมที่ดินพิจารณายกเลิกเอกสารสิทธิ์ในที่ดินจำนวน 11 ไร่ของนักธุรกิจหลายคน ซึ่งเป็นที่ดินของชุมชนชาวมอแกน โดยยังมีที่ดินอีกแปลงหนึ่งจำนวน 10 ไร่ในพื้นที่เดียวกันซึ่งอยู่ระหว่างการสอบสวน ในปัจจุบัน มีประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลจำนวน 1,042 คนหรือประมาณ 210 ครอบครัวอาศัยอยู่ในชุมชนนี้ พวกเขาต่างเป็นชนยากจนและส่วนใหญ่เป็นชาวประมง

ต้นเดือนเมษายน 2559 กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลซึ่งอาศัยอยู่ในหาดราไวย์ จังหวัดภูเก็ต ถูกบริษัทพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ขับไล่ออกจากที่ดิน โดยพวกเขาถือเอกสารสิทธิ์สำหรับที่ดินที่ตกทอดมาจากบรรพชนของชุมชนเหล่านี้ ในวันที่ 28 มกราคม 2559 รองนายกรัฐมนตรีสั่งการให้หน่วยงานต่าง ๆ สอนสวนความเสียหายของเอกสารสิทธิ์ในที่ดินของบริษัทเหล่านี้ และจำแนกทรัพย์สินมาโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่หลังจากเกิดเหตุการณ์ปะทะกันของชุมชนชาวเล ทั้งนี้ก่อนหน้านั้นไม่กี่สัปดาห์ก่อนมีผู้เช่าประมาณ 100 คนที่ได้รับบวการว่าจ้างจากบริษัท Baron World Trade Company ซึ่งเป็นเจ้าของที่ดิน ให้ทำการปิดทางเข้าไปยังที่ดินของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล บริเวณหาดราไวย์ เป็นเหตุให้เกิดการปะทะกันของทั้งสองฝ่าย และมีผู้ได้รับบาดเจ็บหลายคน

ในเดือนกุมภาพันธ์ 2559 กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลประมาณ 30 คนได้ยื่นเรื่องร้องเรียนกับรองนายกฯ ขอความคุ้มครองในการแก้ปัญหาข้อพิพาทในที่ดินกับบริษัทผู้พัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ผู้นำชาวเลเรียกร้องกรมที่ดินให้ยกเลิกเอกสารสิทธิ์ที่ออกให้กับบริษัท ซึ่งกับเชื่อมกับที่ดินจากบรรพชนของพวกเขาบนหาดราไวย์จำนวน 19 ไร่ แต่จนถึงปัจจุบันยังไม่มีการแก้ปัญหาดังกล่าว

ข้อมูลเหล่านี้จัดเตรียมโดยสถาบันศึกษาระหว่างชาติ (สทศ.) และ Focus on the Global South เป็นส่วนหนึ่งของเอกสารเสนอข้อสรุปร่วมกันของกลุ่มศึกษาเรื่องกลองเขตกการค้าเสรีภาคประชาชน มูลนิธิยุติธรรมเพื่อสันติภาพ และกลุ่มชาติพันธุ์ภาคพื้นดิน <http://focusweb.org/sites/www.focusweb.org/files/UJPR%202%20cycles%20review%20.pdf>

ภาคผนวก ง

มติคณะรัฐมนตรีและสาระสำคัญเรื่องการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล

ภาคผนวก ง

มติคณะรัฐมนตรีและสาระสำคัญเรื่องการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล

มติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล วันที่ ๒ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๕๓

๑. มาตรการฟื้นฟูระยะสั้น ดำเนินการภายใน ๖ - ๑๒ เดือน	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
๑.๑ การสร้างความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย ด้วยการจัดทำโฉนดชุมชนเพื่อเป็นเขตสังคมและวัฒนธรรมพิเศษสำหรับกลุ่มชาวเล โดยให้มีการพิสูจน์สิทธิในที่อยู่อาศัยของชุมชนผ่านภาพถ่ายทางอากาศและด้วยวิธีอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เอกสารสิทธิแต่เพียงอย่างเดียว และให้แต่งตั้งอนุกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดินเพื่อการพิสูจน์ที่ดิน ชุมชนชาวเลเป็นการเฉพาะ	กระทรวงมหาดไทย (มท.) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทส.)
๑.๒ การให้ชาวเลสามารถประกอบอาชีพประมง หาทรัพยากรตามเกาะต่าง ๆ ได้ และเสนอผ่อนปรนพิเศษในการประกอบอาชีพประมงที่ใช้อุปกรณ์ดั้งเดิมของกลุ่มชาวเลในการเข้าไปทำมาหากินในพื้นที่อุทยานและเขตอนุรักษ์อื่น ๆ และกันพื้นที่ที่จอด ช่อมเรือ เส้นทางเข้า-ออกเรือ เนื่องจากส่วนมากทับซ้อนพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว มีความขัดแย้งกันเป็นระยะ รวมถึงการควบคุมเขตการทำประมงอวนลากและอวนรุนให้เป็นไปตามข้อตกลงอย่างแท้จริง (รुक้าเขตประมงชายฝั่ง)	ทส. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กษ.)
๑.๓ การช่วยเหลือด้านสาธารณสุขเพื่อฟื้นฟูสุขภาพสำหรับผู้ได้รับผลกระทบจากการประกอบอาชีพหาปลา/ดำน้ำทำให้เกิดโรคน้ำหนึบ และการมีปัญหาด้านสุขภาพ	กระทรวงสาธารณสุข (สธ.)
๑.๔ การช่วยแก้ปัญหาสัญชาติในกลุ่มชาวเลที่ไม่มีบัตรประชาชน	มท.
๑.๕ การส่งเสริมด้านการศึกษาแก่เด็กและสนับสนุนทุนการศึกษาอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งจัดตั้งการศึกษาพิเศษ/หลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน เนื่องจากเด็กชาวเลออกจากโรงเรียนก่อนจบการศึกษาภาคบังคับ	กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.)
๑.๖ การแก้ปัญหาอคติทางชาติพันธุ์และให้มองชาวเลอย่างมีศักดิ์ศรีมีความเป็นมนุษย์	วธ.
๑.๗ การส่งเสริมด้านภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวเลและสนับสนุนงบประมาณจัดกิจกรรมต่อเนื่อง เช่น ส่งเสริมให้มีโรงเรียนสอนภาษาวัฒนธรรมในชุมชน ส่งเสริมให้มีการสอนศิลปวัฒนธรรมชาวเลในหลักสูตรสามัญส่งเสริมชมรมท้องถิ่นในโรงเรียน เช่น ชมรมภาษาชมรมร้องเงี้ยว ส่งเสริมการใช้สื่อที่หลากหลาย สื่อบุคคล สื่อพื้นบ้าน สื่อสมัยใหม่ ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชน เป็นต้น	วธ. ศธ.
๑.๘ ชุมชนที่มีกลุ่มองค์กรที่เข้มแข็งอยู่แล้ว ขอให้ภาครัฐดำเนินการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และส่งเสริมชุมชนให้เกิดกิจกรรมที่มีความต่อเนื่อง	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.)
๑.๙ การจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการทำงานของเครือข่ายชาวเล ให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรมและให้มีงบประมาณส่งเสริม “วันนัดพบวัฒนธรรมชาวเล” เพื่อจัดกิจกรรมและการพบปะแลกเปลี่ยน (ในเดือนพฤศจิกายนของทุกปี) โดยขอสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร หรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยชุมชนขอเป็นหลักในการจัดกิจกรรมดังกล่าว	พม. วธ.
๒. มาตรการการฟื้นฟูในระยะยาว ดำเนินการภายใน ๑ - ๓ ปี	หน่วยงานรับผิดชอบ
๒.๑ พิจารณากำหนดพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษที่เอื้อต่อกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีลักษณะสังคมวัฒนธรรมจำเพาะ	ทส.มท.พม.ศธ.วธ.

สาระสำคัญของมติคณะรัฐมนตรี
กระทรวงวัฒนธรรมรายงานว่า

๑. ปัจจุบันมีชุมชนชาวเลใน ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมกันประมาณ ๑๐,๐๐๐ คน ชาวเลส่วนใหญ่ อยู่อาศัยบริเวณเกาะหรือชายฝั่งทะเลจึงได้รับผลกระทบจากสึนามิมากบ้างน้อยบ้างแล้วแต่ที่ตั้งและลักษณะ ของชุมชนบวกกับแรงปะทะของคลื่น ภายหลังเหตุการณ์สึนามิเรื่องราวของชาวเลเป็นที่รับรู้มากขึ้นเพราะการนำเสนอ ของสื่อมวลชน และมืองค์กร หน่วยงาน มูลนิธิต่าง ๆ เข้าไปช่วยเหลือและทำงานกับกลุ่มนี้ สาธารณชนให้ความสนใจ ในวิถีวัฒนธรรมชาวเลมากขึ้นทำให้ชาวเลมีภาพลักษณ์ดีขึ้น แต่ในขณะเดียวกันปัญหาที่สะสมมานาน ได้แก่ ปัญหาเรื่องที่ดินและการทำมาหากินกลับมีความรุนแรงและเข้มข้นขึ้นทั้งที่เป็นผู้อยู่อาศัยและทำมาหากิน ในบริเวณเกาะและชายฝั่งอันดามันมานาน แต่ชาวเล ส่วนใหญ่กลับพบว่าผืนดินที่เคยอยู่อาศัยและทำมาหากิน รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติได้ถูกจับจองครอบครองหรือประกาศเป็นพื้นที่คุ้มครองทำให้การทำมาหากิน ยากลำบากขึ้น นอกจากนี้ ยังมีปัญหาการไม่ได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายและไม่ได้รับบริการพื้นฐาน เช่น สิทธิในการรักษาพยาบาล สิทธิในการเดินทางออกนอกพื้นที่ ฯลฯ และปัญหาการขาดความมั่นใจและภูมิใจ ในวิถีวัฒนธรรมดั้งเดิมซึ่งทำให้เกิดปัญหาด้านจิตใจและสังคมตามมา

๒. กระทรวงวัฒนธรรมได้ดำเนินการขับเคลื่อนการฟื้นฟูวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชาวเลให้ยั่งยืน ด้วยการบูรณาการการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ชุมชนและรากฐานทางวัฒนธรรมชาวเล มีความเข้มแข็งทั้งในการดำรงชีวิตและการรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิม โดยแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการฟื้นฟู วิถีชีวิตชาวเล ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมเป็นประธาน ผู้แทนจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้ว่าราชการจังหวัดกระบี่ พังงา ภูเก็ต ระนอง และสตูลเป็นกรรมการ และผู้อำนวยการศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) เป็นกรรมการและเลขานุการ

๓. คณะกรรมการอำนวยการฯ ได้มีการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ ซึ่งที่ประชุมได้พิจารณาปัญหาอันเป็นวิกฤตสำคัญที่มีผลกระทบต่อ การดำเนินวิถีชีวิตชาวเลที่มีภูมิสำเนา ในบริเวณจังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ ระนอง และสตูล ที่ประกอบด้วย ๕ ปัญหาหลัก ดังนี้

- ๓.๑ ปัญหาเรื่องที่ทำกินและที่อยู่อาศัย
- ๓.๒ ปัญหาเรื่องให้การศึกษาแก่ชาวเลรวมทั้งการจัดทำหลักสูตรการศึกษาท้องถิ่น
- ๓.๓ ปัญหาเรื่องฟื้นฟูวิถีชีวิตวัฒนธรรมดั้งเดิมรวมทั้งการพัฒนาท้องถิ่นให้ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง
- ๓.๔ ปัญหาเรื่องส่งเสริมสุขภาพและบริการสาธารณสุข
- ๓.๕ ปัญหาเรื่องจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่นในชุมชน

คณะกรรมการอำนวยการฯ จึงได้มีมติให้มีการบริหารจัดการแบบบูรณาการในระดับจังหวัด โดยให้ ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการโดยการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเลระดับจังหวัด ๕ จังหวัด คือ จังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ ระนอง และสตูล ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ส่วนราชการและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้แทนชาวบ้านเป็นกรรมการ และวัฒนธรรมจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ เพื่อทำหน้าที่ฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเลที่กำลังเสื่อมถอยลงอย่างรวดเร็วทั้ง ๕ จังหวัด

๔. คณะอนุกรรมการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเลทั้ง ๕ จังหวัด ได้ดำเนินการช่วยเหลือชาวเลและได้เสนอ มาตรการต่าง ๆ มายังกระทรวงวัฒนธรรม ซึ่งคณะกรรมการอำนวยการฯ ได้รวบรวมข้อเสนอแนะและ มาตรการต่าง ๆ ตามที่ คณะอนุกรรมการดังกล่าวเสนอ และกำหนดมาตรการในการฟื้นฟูและช่วยเหลือชาวเล ประกอบด้วยมาตรการฟื้นฟูระยะสั้นและมาตรการฟื้นฟูระยะยาว ดังนี้

- ๔.๑ มาตรการการฟื้นฟูระยะสั้น ดำเนินการภายในระยะเวลา ๖ - ๑๒ เดือน
- ๔.๒ มาตรการการฟื้นฟูระยะยาว ดำเนินการภายในระยะเวลา ๑ - ๓ ปี

ภาคผนวก จ

คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการบูรณาการนโยบายเพื่อฟื้นฟูวิถีชีวิต
และแก้ไขปัญหาในกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล

ภาคผนวก จ

คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๖๔/๒๕๕๖

คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี
ที่ ๖๔ /๒๕๕๖

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการบูรณาการนโยบายเพื่อฟื้นฟูวิถีชีวิตและแก้ไขปัญหากลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล

ด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลเป็นกลุ่มคนที่อพยพและทำมาหากินในบริเวณภาคใต้ฝั่งทะเลอันดามันของประเทศไทยมานานหลายร้อยปี มีภาษา วัฒนธรรม วิถีชีวิตภูมิปัญญา ขนบธรรมเนียมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ และมีภูมิปัญญาอันชาญฉลาดในการดำรงชีวิตกับท้องทะเล กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลประสบปัญหาการขาดความมั่นคงที่อยู่อาศัย การถูกกีดกันออกจากสิทธิในการใช้และเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ การไร้สัญชาติ ปัญหาการไม่ได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายและไม่ได้รับบริการพื้นฐาน เช่น การรักษาพยาบาล การเดินทางออกนอกพื้นที่ เป็นต้น และยังมีปัญหาการขาดความมั่นใจและภูมิใจในวิถีวัฒนธรรมดั้งเดิม การขาดการสืบทอดความรู้พื้นบ้านและการถูกดูแคลนจากบุคคลที่ไม่เข้าใจในวิถีวัฒนธรรมแบบ "ชาวเล" และคณะรัฐมนตรีในคราวประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๓ ได้ลงมติเห็นชอบหลักการแนวนโยบายฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล และมอบหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำแผนดังกล่าวไปเป็นแนวปฏิบัติต่อไป เพื่อดำเนินการจัดทำโครงการชุมชนสำหรับกลุ่มชาวเลและแก้ไขปัญหาสัญชาติสำหรับกลุ่มชาวเลที่ไม่มีบัตรประชาชน ให้กระทรวงวัฒนธรรมนำเรื่องนี้เสนอสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ เพื่อพิจารณาในสภาพความมั่นคงแห่งชาติต่อไป

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานบังเกิดผลในทางปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว อาศัยอำนาจความความในมาตรา ๑๑ (๖) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการบูรณาการนโยบายเพื่อฟื้นฟูวิถีชีวิตและแก้ไขปัญหากลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. องค์ประกอบ

๑.๑	รองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย	ประธานกรรมการ
๑.๒	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม	รองประธานกรรมการ
๑.๓	ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	กรรมการ
๑.๔	ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	กรรมการ
๑.๕	ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	กรรมการ
๑.๖	ปลัดกระทรวงมหาดไทย	กรรมการ
๑.๗	ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม	กรรมการ
๑.๘	ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	กรรมการ
๑.๙	ปลัดกระทรวงสาธารณสุข	กรรมการ
๑.๑๐	เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	กรรมการ
๑.๑๑	อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	กรรมการ
๑.๑๒	ผู้แทนกองทัพเรือภาคที่ ๓	กรรมการ

/๑.๑๓ ผู้แทน

๓.๓๓ ผู้แทนสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ	กรรมการ
๓.๓๔ ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี เขตตรวจราชการที่ ๗	กรรมการ
๓.๓๕ ผู้ว่าราชการจังหวัดระนอง	กรรมการ
๓.๓๖ ผู้ว่าราชการจังหวัดพังงา	กรรมการ
๓.๓๗ ผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ต	กรรมการ
๓.๓๘ ผู้ว่าราชการจังหวัดกระบี่	กรรมการ
๓.๓๙ ผู้ว่าราชการจังหวัดสตูล	กรรมการ
๓.๔๐ พลเอกสุรินทร์ พิกุลทอง	กรรมการ
๓.๔๑ นางเดือนใจ ดีเทศน์	กรรมการ
๓.๔๒ ศาสตราจารย์สุริชัย หวันแก้ว	กรรมการ
๓.๔๓ นางนฤมล อรุโณทัย	กรรมการ
๓.๔๔ นางปรีดา คงแป้น	กรรมการ
๓.๔๕ นางฉวีรัตน์ มิตรปราสาท	กรรมการ
๓.๔๖ นายไมตรี จงไกรจักร	กรรมการ
๓.๔๗ นายสนิท แซ่จิว	กรรมการ
๓.๔๘ นายเคียว ทะเลลึก	กรรมการ
๓.๔๙ นางสาวทิจิตรา เทียนโล	กรรมการ
๓.๕๐ นางแสงโสม หาญทะเล	กรรมการ
๓.๕๑ ผู้อำนวยการศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร(องค์การมหาชน)	กรรมการและเลขานุการ
๓.๕๒ เจ้าหน้าที่สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรมที่ได้รับมอบหมาย	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓.๕๓ เจ้าหน้าที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมาย	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓.๕๔ ผู้อำนวยการสำนักกิจการชาติพันธุ์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓.๕๕ ผู้แทนมูลนิธิชุมชนไทย	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๒. อำนวยการ

๒.๑ เสนอนโยบาย แผนงาน ให้คำแนะนำ ให้การสนับสนุน และร่วมกันค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหาลุทธิประเพณีในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล

๒.๒ ให้คำปรึกษา คำแนะนำ และความเห็นในการปรับปรุงกฎระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและอนุรักษ์วิถีวัฒนธรรมชาวเลอย่างยั่งยืน

๒.๓ กำหนดนโยบายเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนชาวเลและวางแผนเพื่อขยายผลไปสู่การฟื้นฟูวิถีวัฒนธรรมของชุมชนพื้นเมืองอื่นๆ รวมทั้งวางวิสัยทัศน์เกี่ยวกับชุมชนพื้นเมืองในประเทศไทย

๒.๔ ผลักดันให้ชุมชนชาวเลที่มีวัฒนธรรมเข้มแข็งเป็นพื้นที่นำร่องเขตวัฒนธรรมพิเศษ และส่งเสริมให้เกิดการถอดบทเรียนจากพื้นที่นำร่องมาเป็นแนวทางในการสร้างดุลยภาพระหว่างการใช้ประโยชน์ของชุมชนกับการอนุรักษ์พื้นที่และทรัพยากรธรรมชาติ

๒.๕ ประธาน ...

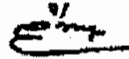
๒.๕ ประสานงานกับส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่
เกี่ยวกับการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล

๒.๖ เชิญผู้แทนส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐเข้าร่วมประชุมชี้แจง
ข้อเท็จจริง ให้ข้อมูล รวมทั้งจัดส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ประกอบการพิจารณา

๒.๗ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ คณะทำงาน หรือบุคคลใดเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงาน
ได้ตามความจำเป็นและเหมาะสม

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

(นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร)

นายกรัฐมนตรี

ภาคผนวก ฉ

แนวคิดเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมเพื่อกลุ่มชาติพันธุ์
โดยสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ฉ

แนวคิดเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมเพื่อกลุ่มชาติพันธุ์ โดยสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทำไมควรจะต้องมีเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมเพื่อกลุ่มชาติพันธุ์?

ในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่ากลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่มที่มีวิถีชีวิตวัฒนธรรมที่พึงพิงทรัพยากรธรรมชาติ มีวิถีชีวิตที่ไม่เหมือนกับสังคมใหญ่ กำลังประสบปัญหาคล้ายคลึงกันคือการกลายเป็นกลุ่มชายขอบ ขาดความมั่นคง ในที่อยู่อาศัย ถูกกีดกันออกจากสิทธิในการใช้และเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ ถูกผลักเข้าสู่กิจกรรมที่ผิดกฎหมาย และต้องทำงานที่เสี่ยงอันตราย ขาดความมั่นใจและภูมิใจในวิถีวัฒนธรรมดั้งเดิม และถูกดูแคลนจากบุคคลที่ไม่เข้าใจในวิถีวัฒนธรรม ฯลฯ ปัญหาที่กลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่มประสบอยู่มีรายละเอียดและความเข้มข้นของปัญหาแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล ภายหลังเหตุการณ์สึนามิ ปัญหาเรื่องที่ดินได้รับการเปิดเผย และติดตามมากขึ้นเพราะมีการอ้างกรรมสิทธิ์ในที่ดินชายฝั่งทะเล มีการไล่อพยพหรือฟ้องร้องเรื่องการบุกรุก การขาดกรรมสิทธิ์ ที่ดินส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและสวัสดิการอื่นๆ เช่น ชุมชนชาวเลที่หาดราไวย์ จังหวัดภูเก็ต มีสาธารณูปโภค ที่จำกัด บ้านบางหลังต้องใช้เทียนหรือตะเกียงเพราะไม่มีไฟฟ้า ต้องใช้น้ำบ่อซึ่งเป็นน้ำกร่อย และต้องใช้ชายหาด เป็นที่ขับถ่ายเพราะไม่มีห้องส้วม

การเพิกเฉยต่อปัญหาและปล่อยให้ยืดยาวต่อมา เป็นการบ่มเพาะให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจสังคม รวมทั้งการเสื่อมถอยของวัฒนธรรม ยิ่งไปกว่านั้น ยังลุกลามบานปลายเป็นปัญหาความขัดแย้งที่รุนแรงมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากกรณีชุมชนชาวเลหาดราไวย์ที่มีการส่งกลุ่มคนภายนอกเข้าไปทำร้ายผู้คนในชุมชนที่พยายาม ปกป้องผืนดินที่ได้ใช้ประโยชน์กันมาอย่างต่อเนื่อง กลุ่มที่เป็นชาติพันธุ์ชายขอบที่ต้องเผชิญกับปัญหาความมั่นคง ของที่อยู่อาศัยและการทำมาหากินอยู่แล้ว ก็ยังเป็นกลุ่มเปราะบางที่รับผลกระทบต่าง ๆ ตามมาอีกมากมาย

แต่เดิมนั้น กลุ่มชาติพันธุ์ที่พึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติสามารถจะเข้าถึงทรัพยากรได้อย่างอิสระ และทำให้เกิด วิถีวัฒนธรรมรวมทั้งความรู้พื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์และทำให้ดำรงฐาน “เศรษฐกิจพอเพียง” ไว้ได้อย่างมีศักดิ์ศรี แต่ในปัจจุบันนี้ ทั้งที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติถูกจับจองครอบครอง ถูกเร่งรัดให้เกิดการพัฒนา หรือประกาศ เป็นพื้นที่คุ้มครอง อีกทั้งระบบกฎหมายในปัจจุบันยึดเอามุมมองกรรมสิทธิ์เป็นที่ตั้ง ในขณะที่หลายกลุ่มชาติพันธุ์ มีระบบคิดที่ว่าทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็นที่ดิน ป่า แม่น้ำลำธาร พื้นที่ชายฝั่ง หาดทราย รวมทั้งสิ่งมีชีวิตเป็นสิ่งที่ไม่มีใคร เป็นเจ้าของ ทุกคนสามารถจะเข้าถึงและใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ได้โดยหลักสิทธิชุมชนและการเอื้อเฟื้อต่อกัน การอยู่อาศัยและใช้ประโยชน์มาอย่างต่อเนื่องก็น่าจะเป็นเครื่องรับรองสิทธิในตัวเองอยู่แล้ว

เขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมเพื่อกลุ่มชาติพันธุ์คืออะไร?

การแก้ไขปัญหาเรื่องสิทธิในที่ดิน และการสร้างความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ควรจะใช้แนวคิดเรื่องเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรม แนวคิดที่คล้ายกันนี้ คือเขตวัฒนธรรมพิเศษ ได้มีการรับรอง ในเชิงนโยบายแล้ว โดยระบุว่าเป็นแนวคิดที่จะต้องดำเนินงานตามมติคณะรัฐมนตรีเรื่องการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล (วันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๓) และมติคณะรัฐมนตรีเรื่องการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง (วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓)

แนวคิดเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมหรือเขตวัฒนธรรมพิเศษ ครอบคลุม **พื้นที่เพื่อการอยู่อาศัยหรือพื้นที่ตั้งของชุมชน** ซึ่งสะท้อนให้เห็นความเป็นกลุ่มชุมชน พื้นที่เพื่อการอยู่อาศัยนั้นมีความหมายมากกว่า “บ้าน” และ “ครอบครัว” แต่ครอบคลุมไปถึงความเป็น “ชุมชน” ซึ่งมีภาษา ขนบประเพณี คุณค่าและกติการ่วมกัน เขตคุ้มครองวัฒนธรรมจะสร้างความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยและความเข้มแข็งให้ชุมชน หากเป็นพื้นที่ที่มีการโต้แย้ง

เรื่องสิทธิ ควรจะมีการตรวจสอบ พิสูจน์ และคุ้มครองสิทธิโดยคำนึงถึงวัฒนธรรมชุมชน ซึ่ง “เอกสารสิทธิ” ไม่ควรจะเป็นหลักฐานเดียวที่ใช้ในการพิจารณาเรื่องสิทธิในที่ดินและที่อยู่อาศัยของชุมชนชาติพันธุ์

เขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมครอบคลุม **พื้นที่ทำมาหากิน** ซึ่งสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ แนวคิดนี้สนับสนุนการดำรงชีพที่มีรากฐานอยู่บนความรู้ความเชี่ยวชาญของกลุ่มชาติพันธุ์ และยังเน้นการคุ้มครอง **พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ หรือพื้นที่ทางจิตวิญญาณ** ซึ่งสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ และเป็นรากฐานของกติกาศื่อความเคารพในธรรมชาติ และเคารพในสิทธิของเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

เขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมจะเน้นการปกป้องคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ รวมทั้งวิถีวัฒนธรรมที่เปราะบาง และที่กำลังถูกรุกไล่โดยแรงผลักดันจากการพัฒนาหรือการอนุรักษ์แบบสุดโต่งและเร่งรีบ ซึ่งการคุ้มครองทางวัฒนธรรมนี้ไม่ได้เป็นไปเพื่อกลุ่มชาติพันธุ์เป้าหมายอย่างเดียว แต่เป็นไปเพื่อที่สังคมไทยโดยรวมจะได้รับความคุณค่าทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ซึ่งได้รับการสะสมบ่มเพาะกันมายาวนาน อีกทั้งเป็นแนวทางการปฏิรูปที่รัฐไทยจะได้แสดงให้เห็นถึงความสามารถที่จะคุ้มครองสิทธิของกลุ่มด้อยโอกาส ที่มีความเปราะบาง และไม่สามารถปกป้องตนเองได้ตามลำพัง

แนวทางการดำเนินงานเรื่องเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมเพื่อกลุ่มชาติพันธุ์ควรจะเป็นอย่างไร?

กลุ่มชาติพันธุ์หลายชุมชนในประเทศไทยได้ประกาศ “เขตสังคมวัฒนธรรมพิเศษ” ขึ้นเองแล้ว เช่น ชุมชนกะเหรี่ยงบ้านห้วยหินลาดใน จังหวัดเชียงราย และชุมชนชาวอุรักลาโว้ยบ้านสังกะอู้ เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ แต่ความพยายามนี้ยังไม่ได้รับการรับรองและสนับสนุนอย่างเป็นทางการและอย่างจริงจังจากภาครัฐ

การดำเนินงานเพื่อส่งเสริมเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมอาจจะแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ เนื่องจากบริบทและความพร้อมของชุมชนมีความแตกต่างกัน โดยควรจะมีการกำหนดพื้นที่นำร่องเพื่อที่จะได้วิเคราะห์ประสบการณ์ ปัญหาอุปสรรค รวมทั้งบทเรียนที่ได้ รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชนพื้นที่นำร่อง การจัดการกระบวนการชุมชนเพื่อสร้างพลังทางปัญญาและความเข้มแข็งให้ชุมชน การสร้างบรรยากาศในการทำงานร่วมกันอย่างเท่าเทียม และการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดรูปแบบการคุ้มครองทางวัฒนธรรมกำหนดแผนด้านที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมชุมชน แผนการจัดการด้านวัฒนธรรม ฯลฯ เพื่อที่จะขยายผลและปรับปรุงให้การดำเนินงานส่งเสริมเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่จะสร้างความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย ความเข้มแข็งของชุมชน และความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคมได้ในที่สุด

มีข้อควรระวังเกี่ยวกับการกำหนดเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมฯ บ้างหรือไม่

การดำเนินงานเรื่องเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมต้องหลีกเลี่ยงการอพยพโยกย้ายชุมชนออกจากพื้นที่ที่เคยอยู่อาศัยและทำมาหากินมายาวนาน เพราะมีบทเรียนมากมายจากประเทศต่าง ๆ เช่นการจัดตั้งนิคมอินเดียแดง (Indian reservation) ในสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีการโยกย้ายชุมชนดั้งเดิมเพื่อไปอยู่ในนิคมที่เป็นพื้นที่ ห่างไกลแห้งแล้ง กั้นดาร ฯลฯ ทำให้ยากต่อการปรับตัว ชุมชนหลายแห่งมีปัญหาการว่างงาน อดอยาก และโรคพิษสุราเรื้อรัง และกลายเป็นแหล่งเสื่อมโทรมในที่สุด ปัจจัยหลักที่ทำให้การจัดการล้มเหลวก็คือความไม่เข้าใจในวัฒนธรรมชุมชน

นอกจากนั้น ไม่ควรดำเนินการในลักษณะสูตรตายตัวที่ทำเหมือนกัน รูปแบบเดียวกันในทุกพื้นที่ทุกชุมชน แต่จะต้องมีลักษณะยืดหยุ่นและปรับใช้ให้สอดคล้องสภาพวิถีวัฒนธรรมของแต่ละชุมชน การกำหนดเขตและแนวทางของเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมไม่ควรที่จะรวบรัดหรือมีการสร้างกฎกติกาโดยหน่วยงานหรือองค์กรหนึ่งใด และต้องมีการป้องกันการครอบงำด้านความคิดจากหน่วยงานหรือองค์กร โดยเฉพาะส่วนที่เน้นเรื่องมูลค่าทางเศรษฐกิจ มิฉะนั้น วัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์จะถูกนำมาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยว หรือใช้เชิงพาณิชย์จนกระทั่งส่งผลกระทบต่อ

ภาคผนวก ข

คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน
และพื้นที่ทางจิตวิญญาณของชุมชนชาวเล

ภาคผนวก ข
คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน
และพื้นที่ทางจิตวิญญาณของชุมชนชาวเล

คำสั่งสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
ที่ ๑๑๖ /๒๕๕๗
เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน
และพื้นที่ทางจิตวิญญาณของชุมชนชาวเล

ตามที่กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลได้ร้องเรียนขอให้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อกำกับดูแล ติดตาม และเร่งรัดการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน และพื้นที่ทางจิตวิญญาณของชุมชนชาวเล นั้น

เพื่อให้การดำเนินงานแก้ไขปัญหาความมั่นคงในที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน และพื้นที่ทางจิตวิญญาณของชุมชนชาวเล เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และได้แนวทางในการปฏิบัติโดยเร็ว จึงแต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน และพื้นที่ทางจิตวิญญาณของชุมชนชาวเล โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. องค์ประกอบ

๑.๑	พลเอก สุรินทร์ พิภพทอง	ประธานกรรมการ
๑.๒	ผู้ช่วยศาสตราจารย์กิติศักดิ์ ประทีป	รองประธานกรรมการ
๑.๓	ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด	กรรมการ
๑.๔	ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย	กรรมการ
๑.๕	ผู้แทนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	กรรมการ
๑.๖	ผู้แทนกระทรวงวัฒนธรรม	กรรมการ
๑.๗	ผู้แทนกรมการปกครอง	กรรมการ
๑.๘	ผู้แทนกรมที่ดิน	กรรมการ
๑.๙	ผู้แทนกรมธนารักษ์	กรรมการ
๑.๑๐	ผู้แทนกรมประมง	กรรมการ
๑.๑๑	ผู้แทนกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	กรรมการ
๑.๑๒	ผู้แทนกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	กรรมการ
๑.๑๓	ผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	กรรมการ
๑.๑๔	ผู้แทนกรมป่าไม้	กรรมการ
๑.๑๕	ผู้แทนกรมเจ้าท่า	กรรมการ
๑.๑๖	ผู้แทนศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)	กรรมการ
๑.๑๗	ผู้แทนสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)	กรรมการ
๑.๑๘	ผู้ว่าราชการจังหวัดระนอง	กรรมการ
๑.๑๙	ผู้ว่าราชการจังหวัดสตูล	กรรมการ
๑.๒๐	ผู้ว่าราชการจังหวัดพังงา	กรรมการ
๑.๒๑	ผู้ว่าราชการจังหวัดกระบี่	กรรมการ
๑.๒๒	ผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ต	กรรมการ
๑.๒๓	ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการอภินิหารคดีกรรมที่ดิน	กรรมการ

/๑.๒๔ พันตำรวจโท...

-๒-

๑.๒๔	พันตำรวจโท ประวูธ วงศ์สินิล	กรรมการ
๑.๒๕	นางนฤมล อรุโณทัย	กรรมการ
๑.๒๖	นายณฤพล บุญชื่น	กรรมการ
๑.๒๗	นางปริดา คงแป้น	กรรมการ
๑.๒๘	นายไมตรี จงไกรจักร์	กรรมการ
๑.๒๙	นายจ่านงค์ จิตรนิรัตน์	กรรมการ
๑.๓๐	ผู้แทนชุมชนชาวเลในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง จังหวัดละ ๑ คน	กรรมการ
๑.๓๑	ผู้ประสานงานศูนย์กฎหมายและสิทธิชุมชนพื้นที่อันดามัน	กรรมการ
๑.๓๒	ผู้อำนวยการศูนย์บริการประชาชน สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี	กรรมการ และเลขานุการ
๑.๓๓	เจ้าหน้าที่ศูนย์บริการประชาชน สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี จำนวน ๒ คน	กรรมการ และผู้ช่วยเลขานุการ
๑.๓๔	เจ้าหน้าที่กระทรวงวัฒนธรรม	กรรมการ และผู้ช่วยเลขานุการ
๑.๓๕	เจ้าหน้าที่กรมที่ดิน	กรรมการ และผู้ช่วยเลขานุการ

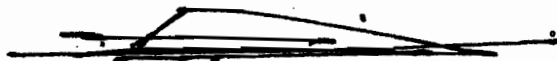
๒. อำนาจหน้าที่

- ๒.๑ ตรวจสอบข้อเท็จจริงและปัญหาในเรื่องที่ดินที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน และพื้นที่ประกอบกิจกรรมทางวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนชาวเล ในพื้นที่ ๕ จังหวัด และเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา
- ๒.๒ อำนาจการ และติดตามผลการดำเนินการของส่วนราชการ รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๓ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ หรือคณะทำงาน เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานได้ตามความเหมาะสม
- ๒.๔ เชิญผู้แทนส่วนราชการ หรือหน่วยงานของรัฐและบุคคล เข้าร่วมประชุมชี้แจงข้อเท็จจริง ให้ข้อมูล รวมทั้งจัดส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาแก้ไขปัญหา
- ๒.๕ ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ รวมทั้งคณะอนุกรรมการ และคณะทำงาน ซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้อยู่ภายใต้คณะกรรมการชุดนี้ ที่มีได้เป็นข้าราชการหรือพนักงานของรัฐให้ได้รับค่าเช่าที่พัก และค่าพาหนะเดินทาง ตลอดจนค่าใช้จ่ายอื่นๆ ตามความจำเป็นในการสนับสนุนการปฏิบัติงานตามระเบียบของทางราชการ โดยเบิกจ่ายจากงบประมาณของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๗

(หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล)
ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

ภาคผนวก ซ

ข้อเสนอจากคณะกรรมการแก้ไขปัญหาฯ ถึงปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

ภาคผนวก ข

ข้อเสนอจากคณะกรรมการแก้ไขปัญหาฯ ถึงปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๙)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมการแก้ไขปัญหาคาสิโนที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกินและพื้นที่ทางจิตวิญญาณของชุมชนชาวเล
ศูนย์บริการประชาชน โทร. ๐ ๒๖๔๓ ๘๘๘๑

ที่ นร ๐๑๐๕๐๔/๑๔๖๑

วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการแก้ไขปัญหาคาสิโนที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน และพื้นที่
ทางจิตวิญญาณของชุมชนชาวเล

เรียน ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

คณะกรรมการแก้ไขปัญหาคาสิโนที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน และพื้นที่ทางจิตวิญญาณของ
ชุมชนชาวเล ขอรายงานภาพรวมการดำเนินงานเพื่อโปรดทราบและพิจารณา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

๑. ความเป็นมา

๑.๑ คณะรัฐมนตรีในการประชุม เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๓ ลงมติเห็นชอบหลักการ
"แนวนโยบายการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล" ตามที่กระทรวงวัฒนธรรมเสนอ สรุปได้ ดังนี้

๑.๑.๑ มาตรการฟื้นฟูระยะสั้น เช่น เรื่องการให้ชาวเลสามารถประกอบอาชีพประมง
หาทรัพยากรตามเกาะต่าง ๆ ได้ และเสนอผ่อนปรนเป็นพิเศษในการประกอบอาชีพประมงที่ใช้อุปกรณ์
ดั้งเดิมของกลุ่มในการเข้าไปทำมาหากินในพื้นที่อุทยานและเขตอนุรักษ์ต่าง ๆ รวมถึงกรณีอื่น ๆ ที่มีปัญหา
อุปสรรคในการดำเนินการ

๑.๑.๒ มาตรการระยะยาว เรื่องเขตวัฒนธรรมพิเศษ อยู่ในขั้นตอนการศึกษา
แนวคิดเขตวัฒนธรรมจากต่างประเทศ เพื่อนำมากำหนดแนวทางในการดำเนินการต่อไป

ทั้งนี้ ได้มอบหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำแผนดังกล่าวไปเป็นแนวทางปฏิบัติ
ต่อไป โดยให้กระทรวงวัฒนธรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับความเห็นของกระทรวงการคลัง กระทรวงการพัฒนา
สังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ และ
สำนักงบประมาณ รวมทั้งความเห็นของคณะรัฐมนตรีไปพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไปด้วย ดังนี้

(๑) การจัดทำโฉนดชุมชนสำหรับกลุ่มชาวเล อาจมีปัญหากับ
เอกสารสิทธิโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ที่เป็นเขตอุทยานและป่าชายเลน ดังนั้น กระทรวงวัฒนธรรมจึงควร
พิจารณากำหนดแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจนเหมาะสมร่วมกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย

(๒) การแก้ไขปัญหาคาสิโนสำหรับกลุ่มชาวเลที่ไม่มีบัตรประจำตัว
ประชาชน ให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์นำเรื่องนี้เสนอสำนักงานสภาพัฒนาการ
แห่งชาติ เพื่อพิจารณาในสภาพัฒนาการแห่งชาติต่อไป (เอกสาร ๑)

๑.๒ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ได้มีคำสั่งสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
ที่ ๑๖๖/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๙ แต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาคาสิโนที่อยู่อาศัย
พื้นที่ทำกินและพื้นที่ทางจิตวิญญาณของชุมชนชาวเล โดยมีพลเอก สุรินทร์ พิภูลทอง ประธานกรรมการ
นักวิชาการภาคประชาชน ผู้แทนหัวหน้าส่วนราชการ ผู้แทนสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)
ผู้ว่าราชการจังหวัดระนอง สตุล หังงา กระบี่ และภูเก็ต และตัวแทนภาคประชาชนร่วมเป็นกรรมการ
มีผู้อำนวยการศูนย์บริการประชาชนเป็นกรรมการและเลขานุการ มีหน้าที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงและปัญหา

การจำกัดอุปกรณ์ กำหนดจุด กำหนดระยะเวลาและกำหนดปริมาณจับสัตว์น้ำ เป็นการกระทบวิถีชีวิตของชาวเลทั้ง ๆ ที่มีกฎหมายอื่นใช้บังคับอยู่แล้ว

๒.๒.๓ พื้นที่ทางจิตวิญญาณของชาวเล

พื้นที่ทางจิตวิญญาณของชาวเล ได้แก่ ที่ฝั่งศพ พื้นที่บนอนหาด พื้นที่ศาลเคารพ (บาโล) ได้รับผลกระทบจากการออกเอกสารสิทธิเข้ามาทับหรือเบียดโดยเฉพาะที่ฝั่งศพที่มีการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินแล้ว จะมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ายาว ๆ ทำมุมกลางโหนดที่ดินซึ่งเป็นที่ประจักษ์ว่า การออกโฉนดที่ดินนั้นทับเข้ามาในบริเวณที่ฝั่งศพ นอกจากนี้ หลายแห่งที่ออกโฉนดทับทางเดินสาธารณะเข้าสู่ที่ฝั่งศพ มีการสร้างรั้วปิดกั้น ทำให้ชาวเลเข้าไปในที่ฝั่งศพไม่ได้ ชายหาดหลายแห่งที่ชาวเลใช้เป็นพื้นที่ทำพิธีบนอนหาดก็ถูกบุกรุกจนไม่สามารถเข้าไปใช้ทำพิธีได้ดังเดิม

๓. ข้อพิจารณา

คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า การแก้ไขปัญหาที่ดินของชาวเลไม่ว่าจะเป็นที่อยู่อาศัย ที่ทำกิน และที่ทางจิตวิญญาณ จำเป็นต้องใช้ข้อเท็จจริงทั้งทางลึกและทางกว้างประกอบกับข้อมูลกฎหมาย โดยคำนึงถึงการใช้กฎหมายเพื่อรักษาความเป็นธรรมตามสภาพความเป็นจริงตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (ไม่ใช้กฎหมายเพื่อรักษากฎหมาย) โดยตรวจสอบสืบค้นข้อเท็จจริงทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง ซึ่งข้อเท็จจริงจะเป็นตัวกำหนดว่า ที่ดินหรือพื้นที่บริเวณนั้นเป็นสิทธิโดยชอบของใครตามกฎหมาย

๓.๑ ชุมชนชาวเลราไวย์ จังหวัดภูเก็ต

๓.๑.๑ เมื่อปรากฏหลักฐานทั้งพยานเอกสาร พยานวัตถุ พยานบุคคล และภาพถ่ายทางอากาศเป็นที่ประจักษ์ว่า ชาวเลอุรักราไวย์ที่หาดราไวย์เป็นชุมชนดั้งเดิมของจังหวัดภูเก็ต คู่กับชุมชนเผ่าซาไกและอยู่มาเนนกว่า ๔๐๐ ปี (ก่อนที่ชาวจีนอพยพมาอยู่ที่ภูเก็ต) และได้ครอบครองและใช้ประโยชน์ในพื้นที่โดยทำการปลูกบ้านเป็นที่อยู่อาศัย ทำสวนมะพร้าว ทำข้าวไร่ มีที่ฝั่งศพ มีสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ (บาโล) มีบ่อน้ำโบราณ ที่ดินบริเวณนี้จึงเป็นสิทธิโดยชอบของชาวเล การที่มีบุคคลภายนอกมาแจ้งสิทธิ ส.ค.๑ และต่อมาได้มีการออกโฉนดที่ดินทับที่ชุมชนชาวเลราไวย์ โดยไม่มีการสอบสวนสิทธิว่า ชาวเลที่อาศัยอยู่จะคัดค้านการแจ้ง ส.ค.๑ หรือการออกโฉนดที่ดินดังกล่าวหรือไม่ จึงเป็นการออกเอกสารสิทธิโดยมิชอบสมควรยกเลิกเอกสารสิทธิทั้งหมดที่ทับพื้นที่ที่ชาวเลครอบครองใช้ประโยชน์โดยชอบ และคืนสิทธิให้กับชุมชนชาวเล ซึ่งสิทธินี้เป็นสิทธิที่มีอยู่เดิมของชาวเลมิใช่สิทธิที่เรียกร้องใหม่ สำหรับความเสียหายของผู้ถือโฉนดที่ดินที่มีชื่อเป็นผู้แจ้ง ส.ค.๑ สมควรได้รับการชดเชยจากรัฐตามความเหมาะสมและเป็นธรรม เพราะเอกสารสิทธิออกโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๓.๑.๒ เนื่องจากชาวเลราไวย์อยู่อาศัยกันแบบรวมกลุ่มเป็นชุมชนโดยไม่ยึดถือที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของตนใดคนหนึ่งหรือครอบครัใดครอบครัวหนึ่ง แต่อยู่กันแบบเกื้อกูลซึ่งกันและกัน สมควรจัดเป็นพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษของชนเผ่าดั้งเดิม โดยจัดให้มีบ้านพักอาศัยตามวิถีของชุมชนชาวเลอุรักราไวย์ ที่มั่นคงถูกสุขลักษณะ และมีสาธารณูปโภคตามความจำเป็นเหมาะสมให้สามารถอยู่อาศัยได้อย่างมั่นคงถาวรตลอดไป ทั้งยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดภูเก็ตและทะเลอันดามันอีกด้วย

๓.๒ ชุมชนชาวเลเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล

๓.๒.๑ เนื่องจากปัญหาที่ดินบนเกาะหลีเป๊ะมีความซับซ้อน ได้แก่ ปัญหาระหว่างชาวเลด้วยกัน ปัญหาระหว่างเจ้าของรีสอร์ทกับชาวเล และปัญหาระหว่างชาวเลกับเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะตะรุเตา ประกอบกับปัญหาทางด้านเอกสาร ส.ค.๑ ที่มีข้อความกระทบถึงสิทธิของผู้แจ้ง ส.ค.๑ และมีการแจ้งหลักฐานทับที่อยู่อาศัยของชาวเลด้วยกัน นอกจากนี้ ปัจจุบันมีการบุกรุกขยายที่ดินมากกว่าหลักฐาน

ที่เคาะครอบและทำประโยชน์ไว้ ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิชาวเลและรัฐ ทั้งยังมีการอพยพชาวเลที่เกาะอื่น มาไว้ที่เกาะหลีเป๊ะ โดยกรมป่าไม้เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ดังกล่าวแล้ว เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย สมควรที่จะใช้ภาพถ่ายทางอากาศที่เก่าที่สุด คือ ภาพถ่ายทางอากาศปี พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นเครื่องมือในการพิสูจน์ การครอบครองการใช้ประโยชน์ ประกอบกับหลักฐานอื่น เช่น ผลอาสิน (ต้นมะพร้าว) หลักฐานทางประวัติศาสตร์ เช่น ชื่ออ่าว ชื่อเกาะ เป็นต้น

๓.๒.๒ ที่ดินของรัฐที่ได้คืนมาจากการตรวจสอบตามข้อ ๓.๒.๑ เห็นควรนำมา จัดเป็นที่พักอาศัยตามวิถีชีวิตของชาวเล สร้างสถานที่ราชการเพื่อดูแลประชาชนในด้านสาธารณสุข โภชนาการ และอำนวยความสะดวกทั้งชีวิตและร่างกาย นอกจากนี้ ควรจัดผังเมืองให้เกิดความสะดวกกับ ประชาชนและนักท่องเที่ยว

๓.๓ พื้นที่ทางจิตวิญญาณของชาวเล โดยเฉพาะที่ฝั่งศพ ซึ่งปรากฏข้อเท็จจริงตามข้อ ๒.๒.๓ นั้น สมควรที่จะได้ทำการตรวจสอบการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงของที่ฝั่งศพ (น.ส.ล.) และ โฉนดที่ดินที่อยู่รอบ น.ส.ล. นั้น อย่างละเอียด เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของ ชาวเล

๔. ข้อเสนอ

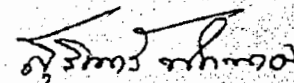
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ดังนี้

๔.๑ กรุณาให้ความเห็นชอบตามที่พิจารณาในข้อ ๓.

๔.๒ นำเรียนรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (หม่อมหลวง ปนัดดา ดิศกุล) เพื่อกรุณาพิจารณาด้วย

๔.๓ ให้คณะกรรมการฯ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

พลเอก

(สุรินทร์ พิภพทอง)

ประธานกรรมการอำนวยการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในที่อยู่อาศัย
พื้นที่ทำกิน และพื้นที่ทางจิตวิญญาณของชุมชนชาวเล

เห็นชอบ ตามข้อ

ภาคผนวก ฅ

สรุปย่อแผนแม่บทการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์

ภาคผนวก ก

สรุปย่อแผนแม่บทการพัฒนาชนกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย (พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๐) ที่จัดทำโดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

๑. ในประเทศไทยมีกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ใน ๖๗ จังหวัด จำนวน ๕๖ กลุ่ม มีประชากรประมาณ ๖,๑๐๐,๐๐๐ คน หรือร้อยละ ๙.๖๘ ของประชากรทั้งประเทศ

๒. ช่วงสำคัญในการพัฒนาชนกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบนพื้นที่สูง

ปี พ.ศ.	ลักษณะงาน
๒๕๐๒	มีการตั้ง “คณะกรรมการสงเคราะห์ชาวเขา”
๒๕๑๒	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริให้จัดตั้ง “โครงการหลวง” เพื่อช่วยเหลือในด้านมนุษยธรรม การศึกษา การส่งเสริมอาชีพโดยเฉพาะด้านเกษตรกรรม
๒๕๓๒/๒๕๓๕	มติคณะรัฐมนตรีและนโยบายแก้ไขปัญหาคความมั่นคงของชาติเกี่ยวกับชาวเขา และการปลูกพืชเสพติด มุ่งเน้นการจัดตั้งถิ่นฐานถาวร การสำรวจสถานะบุคคล การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด
๒๕๓๖	มติคณะรัฐมนตรีให้สำรวจข้อมูลชุมชนบนพื้นที่สูง เพื่อจัดทำแผนแม่บทในระดับชาติ และระดับจังหวัด และมีการดำเนินงานร่วมกันของหน่วยงานต่าง ๆ
๒๕๔๕	การปฏิรูประบบราชการ ส่งผลให้โครงสร้างงานบริหารของหน่วยงานต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไป ขาดหน่วยงานรับผิดชอบที่ชัดเจน
๒๕๕๐	มีปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิชนพื้นเมือง ส่งผลให้กลุ่มชาติพันธุ์รวมตัว เพื่อให้เกิดการส่งเสริมสิทธิอย่างจริงจัง

๓. หลักการเหตุผลในการจัดทำแผน

๑) กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยส่วนใหญ่มีถิ่นฐานในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร มีฐานะยากจน ขาดบริการขั้นพื้นฐาน คุณภาพชีวิตต่ำกว่าเกณฑ์ มีวิถีชีวิตพึ่งพาธรรมชาติซึ่งมีข้อจำกัดมากขึ้นทุกที

๒) การน้อมนำแนวพระราชดำริมาปรับใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติ ยึดแนวพระราชดำริและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพคนกลุ่มชาติพันธุ์ให้ได้รับสิทธิตามกฎหมาย

๓) เน้นการดำเนินงานที่ต่อเนื่องในหลายเรื่องที่เป็นองค์รวมของชีวิต สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการพัฒนา มีความมั่นคงในชีวิต ชุมชนเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้

๔) สถานการณ์มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและส่งผลกระทบต่อชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์

๕) การปรับกระบวนการดำเนินการดำเนินงานทั้งการพัฒนาาระบบข้อมูล มีการระบุผู้รับผิดชอบในทุกๆระดับ และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้เกิดความรู้ความเข้าใจแก่สังคม

๔. แผนพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย (พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๐)

๑) วิสัยทัศน์ “กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ ได้รับการพัฒนาเพื่อมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถพึ่งตนเองได้ ดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของตนเองและได้รับสิทธิทางวัฒนธรรม ได้รับการยอมรับพร้อมก้าวสู่กระบวนการพัฒนาส่วนรวมและก้าวสู่สากล”

๒) วัตถุประสงค์ เพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยได้รับการพัฒนาและคุ้มครองสิทธิความเป็นบุคคลทางกฎหมายและการตั้งถิ่นฐาน ยก ระดับความเป็นอยู่และพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อให้มีโอกาสเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานของรัฐ รวมถึงการรักษาอัตลักษณ์

๓) กลุ่มและพื้นที่เป้าหมาย แบ่งออกเป็น ๔ กลุ่ม ตามลักษณะการตั้งถิ่นฐาน ได้แก่ กลุ่มชุมชนบนพื้นที่สูง (จำนวน ๒๐ จังหวัดในพื้นที่ภาคเหนือและภาคกลางตะวันตก) กลุ่มตั้งถิ่นฐานในทะเล (ชาวเลจำนวน ๕ จังหวัด รวม ๔๑ ชุมชน) กลุ่มตั้งถิ่นฐานบนพื้นที่ราบ และกลุ่มตั้งถิ่นฐานในป่า

๔) ยุทธศาสตร์และแนวทางดำเนินงาน ๑) การสืบสานการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ตามแนวพระราชดำริ ๒) การคุ้มครองสิทธิกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย ๓) การพัฒนาความเป็นอยู่เพื่อพัฒนาอาชีพและรายได้ ๔) การพัฒนาคนและคุณภาพชีวิตคน ๕) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ ๖) การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ

๕) การบริหารจัดการแผนไปสู่การปฏิบัติ ใช้ “แผนปฏิบัติการ” และ “แผนปฏิบัติงานประจำปี” เป็นเครื่องชี้นำการดำเนินงาน ประสาน จัดสรรทรัพยากรดำเนินงานและติดตามประเมินผล มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ๓ ชุด ๑) “คณะกรรมการกลุ่มชาติพันธุ์แห่งชาติ” ทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายอำนวยการและศูนย์กลางในการบูรณาการดำเนินงาน ๒) “คณะกรรมการขับเคลื่อนและดำเนินงานพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย” มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นประธานทำหน้าที่เป็นศูนย์กลาง การบูรณาการ ดำเนินงาน ขับเคลื่อน อนุมัติแผนงาน/โครงการและติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และ ๓) “คณะกรรมการดำเนินงานพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ระดับจังหวัด” มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ทำหน้าที่ขับเคลื่อนดำเนินงานและประสานงานในระดับจังหวัด

๖) งบประมาณ ใช้งบประมาณจาก ๑) งบประมาณปกติตามภารกิจของหน่วยงานต่างๆ (FUNCTION) ๒) งบประมาณเชิงพื้นที่ เช่น งบตามแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัดงบที่จัดสรรแก่พื้นที่พิเศษ ๓) งบประมาณองค์กรส่วนท้องถิ่น (งบฯ อบจ. อบต.) ๔) งบประมาณเฉพาะเรื่อง (AGENDA) เช่น งบ กปร. งบพัฒนาเสริมสร้างความมั่นคง ๕) งบประมาณอื่น ๆ เช่น งบสนับสนุนจากภาคเอกชน งบช่วยเหลือจากต่างประเทศ

ภาคผนวก ๓

ร่างองค์ประกอบคณะกรรมการอำนวยการบูรณาการนโยบายฯ

ภาคผนวก ก

ร่างองค์ประกอบคณะกรรมการอำนวยการบูรณาการนโยบาย เพื่อฟื้นฟูวิถีชีวิตและแก้ไขปัญหากลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล (ปรับปรุงจากคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการบูรณาการนโยบายเพื่อฟื้นฟูวิถีชีวิตและแก้ไขปัญหา กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๖๔/๒๕๕๖ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๖)

ด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลเป็นกลุ่มคนพื้นเมืองที่อาศัยและทำมาหากินในบริเวณภาคใต้ฝั่งทะเลอันดามันของประเทศไทยมานานหลายร้อยปี มีภาษา วัฒนธรรม วิถีชีวิตภูมิปัญญา ขนบธรรมเนียมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ และมีภูมิปัญญาอันชาญฉลาดในการดำรงชีวิตกับท้องทะเล กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลประสบปัญหาการขาดความมั่นคงในที่อยู่อาศัย การถูกกีดกันจากสิทธิในการใช้และการเข้าถึงธรรมชาติ การไร้สัญชาติ ปัญหาการไม่ได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายและไม่ได้รับบริการพื้นฐาน เช่น การรักษาพยาบาล การเดินทาง ออกนอกพื้นที่ เป็นต้น และยังมีปัญหาการขาดความมั่นใจและภูมิใจในวิถีวัฒนธรรมดั้งเดิม การขาดการสืบทอดความรู้พื้นบ้านและการถูกดูแคลนจากบุคคลที่ไม่เข้าใจในวิถีวัฒนธรรมแบบ “ชาวเล” และคณะรัฐมนตรีในคราวประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๓ ได้ลงมติเห็นชอบหลักการแนวนโยบายฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล และมอบหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำแผนดังกล่าวไปเป็นแนวปฏิบัติต่อไป

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานบังเกิดผลในทางปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว จึงแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการบูรณาการนโยบายเพื่อฟื้นฟูวิถีชีวิตและแก้ไขปัญหากลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. องค์ประกอบ

๑.๑	ผู้แทนกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร
กองทัพภาคที่ ๔ หรือ กอ.รมน.ภาค ๔	ประธานกรรมการ
๑.๒	ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย	กรรมการ
๑.๓	ผู้แทนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	กรรมการ
๑.๔	ผู้แทนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	กรรมการ
๑.๕	ผู้แทนกระทรวงวัฒนธรรม	กรรมการ
๑.๖	ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข	กรรมการ
๑.๗	ผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	กรรมการ
๑.๘	ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ	กรรมการ
๑.๙	ผู้แทนกระทรวงยุติธรรม	กรรมการ
๑.๑๐	ผู้แทนจากภาคประชาสังคม	กรรมการ
๑.๑๑	ผู้แทนจากชุมชนชาวเล	กรรมการ
๑.๑๒	ผู้แทนศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)	กรรมการและเลขานุการ

๒. อำนาจหน้าที่

๒.๑ เสนอนโยบาย แผนงาน ให้คำแนะนำ ให้การสนับสนุน และร่วมกันค้นหาแนวทางแก้ไข ปัญหาอุปสรรคแผนนโยบายในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล

๒.๒ ให้คำปรึกษา คำแนะนำ และความเห็นในการปรับปรุงกฎระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและอนุรักษ์วิถีวัฒนธรรมชาวเลอย่างยั่งยืน

๒.๓ กำหนดนโยบายเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนชาวเลและวางแผนเพื่อขยายผล ไปสู่การฟื้นฟูวิถีวัฒนธรรมของชุมชนพื้นเมืองอื่น ๆ รวมทั้งวางวิสัยทัศน์เกี่ยวกับชุมชนพื้นเมืองในประเทศไทย

๒.๔ ผลักดันให้ชุมชนชาวเลที่มีวัฒนธรรมเข้มแข็งเป็นพื้นที่นำร่องพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรม และส่งเสริมให้เกิดการถอดบทเรียนจากพื้นที่นำร่องมาเป็นแนวทางในการสร้างดุลยภาพระหว่างการใช้ประโยชน์ ของชุมชนกับการอนุรักษ์พื้นที่และทรัพยากรธรรมชาติ

๒.๕ ประสานงานกับส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล

๒.๖ เชิญผู้แทนส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐเข้าร่วมประชุมชี้แจงข้อเท็จจริง ให้ข้อมูล รวมทั้งจัดส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ประกอบการพิจารณา

๒.๗ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ คณะทำงาน หรือบุคคลใดเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานได้ตาม ความจำเป็นและเหมาะสม

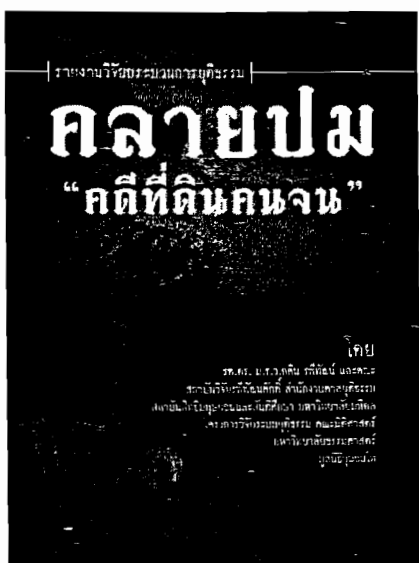
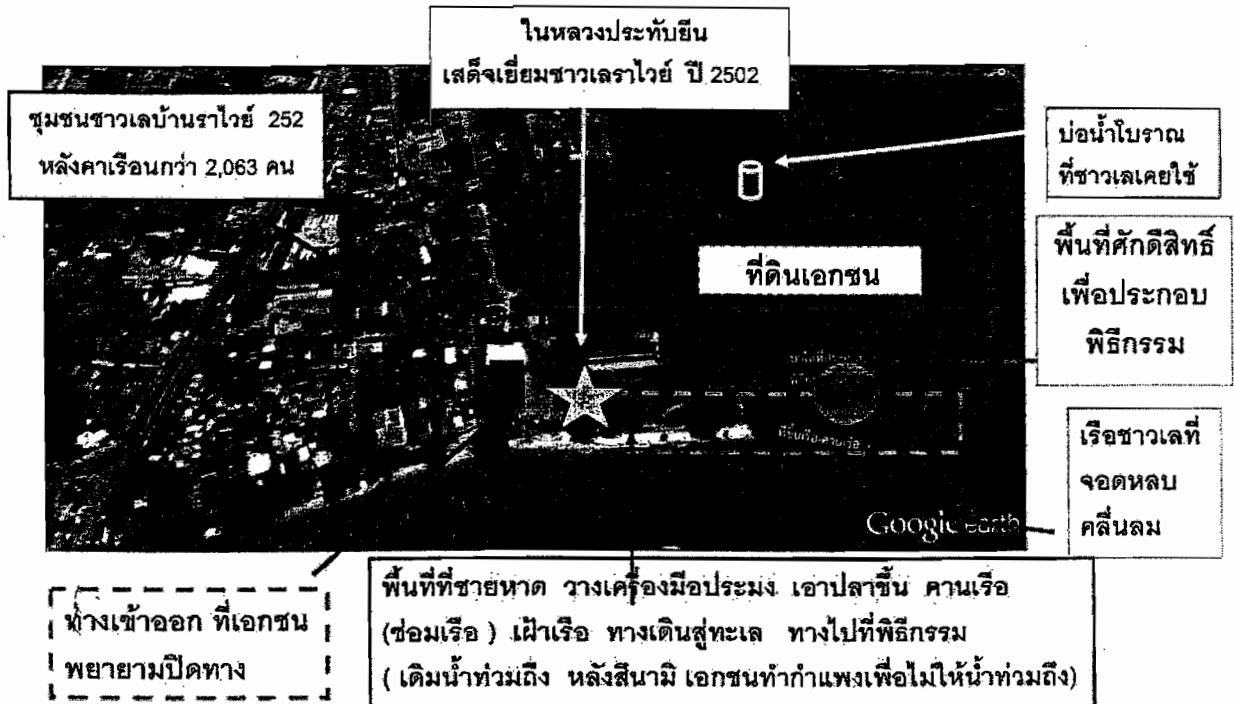
ภาคผนวก ก

แผนที่ชุมชนและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ภาคผนวก ก เอกสารที่เกี่ยวข้อง

แผนที่ชุมชนชาวเลบ้านราไวย์ (มอแกน มอแกน อุรัคราไวย์) จ.ภูเก็ต

และชายหาดที่สาธารณะ ที่จอดเรือ พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เพื่อประกอบพิธีกรรม ที่ชาวเลใช้มายาวนานซึ่งเอกชนพยายามปิดเส้นทาง

ภาพบน แผนที่ชุมชนราไวย์โดยมูลนิธิชุมชนไทย และภาพล่าง หน้าปกเอกสาร “คล้ายปมคดีที่ดินคนจน”